

महाराष्ट्र विधानसभा

चौथे अधिवेशन, २०२०

अतारांकित प्रश्नोत्तरांची यादी

प्रश्नांची एकूण संख्या - ५०

राज्यातील बंद पडलेल्या आर्थिक डबघाईला आलेल्या विविध पतसंस्था व नागरी बँकेतील ठेवीदारांबाबत

(१) ६३५ (०३-०४-२०२०). श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.महेश बालदी (उरण), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील बंद पडलेल्या आर्थिक डबघाईला आलेल्या विविध पतसंस्था व नागरी बँका यांमध्ये ठेवीदारांचे जवळपास ९५७.३९ कोटी रुपये अडकल्याचे माहे डिसेंबर, २०१९ मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर प्रकरणी दोन वर्षांपूर्वी सहकार आयुक्तांनी राज्यातील सर्व जिल्ह्यांच्या उपनिबंधकांनी या संदर्भातील वसुलीच्या दृष्टीने ठोस कृती आराखडा तयार करण्याचे स्पष्ट निर्देश दिले होते, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर प्रकरणी ठेवीदारांना त्यांच्या ठेवी परत देण्याबाबत तसेच ठोस कृती आराखडा तयार करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (१०-१२-२०२०) : (१) व (२) होय.

(३) राज्यातील बंद पडलेल्या किंवा आर्थिक डबघाईला गेलेल्या विविध पतसंस्थांवरील प्रभावी नियंत्रणासाठी महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० मध्ये दिनांक ०७.०९.२०१७ च्या अधिसूचनेन्वये स्वतंत्र XI-IA या प्रकरणाचा नव्याने समावेश करण्यात आला आहे. त्यानुसार दिनांक ३१.१२.२०१९ रोजी नियामक मंडळ गठीत करण्यात आले असून त्याद्वारे पतसंस्थांच्या कामकाजावर आर्थिक नियंत्रण ठेवण्यात येणार असून नियामक मंडळाकडे असलेल्या स्थिरीकरण व तरलता सहाय्य निधीमधून अवसायनातील पतसंस्थांच्या ठेवीदारांना ठेवी अदा करण्यात येणार आहेत.

राज्यात अडचणीत असलेल्या नागरी सहकारी बँकांची संख्या १३ असून सदर बँकांवर रिझर्व बँकेने बँकींग रेग्यूलेशन अँक्ट, १९४९ च्या कलम ३५ नुसार आर्थिक निर्बंध लादले आहेत. सदर निर्बंधानुसार प्रत्येक ठेवीदाराला रु.१०००/-, रु.५,०००/- मर्यादेपर्यंतच ठेवी मिळणार आहेत. सदर बँका अडचणीतून बाहेर येण्यासाठी बँकनिहाय कृती आराखडा तयार करण्यात आला असून रिझर्व बँकेकडे सादर करण्यात आला आहे. सदर नागरी बँकांच्या आर्थिक नुकसानीस जबाबदार असणाऱ्या संबंधितांवर जबाबदारी निश्चित करण्यासाठी अधिनियमाच्या कलम ८८ अन्वये चौकशी सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

अमरावती जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांना कर्जमुक्त करण्याकरीता निधी उपलब्ध करून देण्याबाबत

(२) १८३२ (०३-०४-२०२०). श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यातील दोन लाखांपर्यंत कर्ज असलेल्या शेतकऱ्यांना कर्जमुक्त करण्याची अंमलबजावणी सुरु असून अमरावती जिल्ह्यातील सुमारे १ लाख २५ हजार शेतकऱ्यांच्या कर्जमाफीकरीता जिल्ह्याला अंदाजे ९३५ कोटी रुपयांची आवश्यकता आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी करून अमरावती जिल्ह्यातील सर्व शेतकऱ्यांना कर्जमुक्त करण्यासाठी उक्त निधी तातडीने उपलब्ध करून देण्यासाठी कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (१०-१२-२०२०) : (१) अंशतः खरे आहे.

महात्मा जोतिराव फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजना २०१९ अंतर्गत अमरावती जिल्ह्यातील १.३१ लाख कर्जखात्यांची माहिती योजनेच्या पोर्टलवर अपलोड करण्यात आली आहे.

(२) महात्मा जोतिराव फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजना २०१९ अंतर्गत सदयस्थितीत अमरावती जिल्ह्यातील १.११ लाख कर्जखात्यांना रु. ७९९.७८ कोटीचा लाभ देण्यात आला आहे, तसेच उर्वरित पात्र शेतकऱ्यांना लाभ देण्याची प्रक्रिया सुरु आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

मुंबईतील उपनिबंधक, के पूर्व विभाग सहकार यांचे कार्यालय

स्थानिक परिसरात सुरु करण्याबाबत

(३) १९५६ (०३-०४-२०२०). अँड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), अँड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), श्री.पराग शाह (घाटकोपर पूर्व) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) मुंबईतील विलेपार्ले / अंधेरी / जोगेश्वरी परिसरातील के पूर्व विभागाचे उपनिबंधक यांचे कार्यालय वडाळा सारख्या दूरच्या ठिकाणी असल्यामुळे नागरिकांना त्रास सहन करावा लागत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, मुंबईतील प्रत्येक विभागासाठी उप निबंधक असून त्यांची कार्यालये त्याच विभागामध्ये असणे गरजेचे आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, स्थानिक लोकप्रतिनिधी व नागरिकांनी शासनाकडे वारंवार पाठपुरावा करूनही त्यासंदर्भात कोणतीच कार्यवाही करण्यात आलेली नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय व त्यानुषंगाने उक्त परिसरातील नागरिकांची गैरसोय टाळण्यासाठी उपनिबंधक, के पूर्व विभाग यांचे कार्यालय स्थानिक परिसरात सुरु करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (०९-१२-२०२०) : (१) नाही.

अशा प्रकारची कोणतीही लेखी तक्रार संबंधीत विभागीय कार्यालयास प्राप्त झाल्याचे दिसून येत नाही.

(२) होय.

तथापि, मुंबई येथील भौगोलिक परिस्थिती पाहता कार्यक्षेत्रानुसार मुंबई उपनगर येथे जागा उपलब्ध होणे शक्य होत नाही. तथापि, सदर कार्यालयासाठी कार्यक्षेत्रामध्ये जागा शोधण्याचा प्रयत्न सुरु आहे.

(३) व (४) उक्त परिसरातील नागरिकांची गैरसोय टाळण्यासाठी महानगर टेलिफोन निगम लि. वांद्रे (पश्चिम) येथे सदर कार्यालयासाठी जागा बघण्यात आली होती. मात्र महानगर टेलिफोन निगम यांनी सद्यःस्थितीत जागा उपलब्ध नसल्याचे जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, (३) मुंबई यांना कळविले आहे. सदर कार्यालयासाठी के पूर्व विभाग कार्यक्षेत्रामध्ये जागा उपलब्ध होण्यासाठी प्रयत्न सुरु आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**तक्का पनवेल (ता.पनवेल, जि.रायगड) येथील महाराष्ट्र राज्य विद्युत पारेषण
कंपनीच्या अधिपत्याखालील कार्यरत रक्षकांच्या वेतनाबाबत**

(४) २५२६ (०३-०४-२०२०). श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.महेश बालदी (उरण), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम) : सन्माननीय कामगार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) तक्का पनवेल (ता.पनवेल, जि.रायगड) येथील महाराष्ट्र राज्य विद्युत पारेषण कंपनीच्या अधिपत्याखालील कार्यरत असणाऱ्या रायगड जिल्हा सुरक्षा रक्षकांना वेतन व वेतनाची थकबाकी मिळाली नसल्याचे माहे जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

- (२) असल्यास, उक्त कार्यालयातील रायगड जिल्हा सुरक्षा मंडळाचे जवळपास ८९ सुरक्षा रक्षकांनी माहे एप्रिल ते सप्टेंबर, २०१९ या कालावधीतील वेतन व वेतनाची रक्कम मिळावी अशी मागणी सुरक्षा मंडळाकडे केली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, वितरण व निर्माण अधिपत्याखाली कार्यालयामध्ये नियुक्त सुरक्षा रक्षकांना जिल्हा सुरक्षा मंडळाने विहित केल्याप्रमाणे सुधारीत वेतन दिले जात असून पारेषण विभागात कार्यरत असणाऱ्या सुरक्षा रक्षकांना सुधारीत वेतन दिले जात नसल्याने उक्त सुरक्षा रक्षकांवर अन्याय होत आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून राज्य विद्युत कंपनीच्या वितरण निर्माणप्रमाणे पारेषण विभागातील कार्यरत सुरक्षा रक्षकांना सुधारीत वेतन व थकीत वेतन तातडीने मिळण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. दिलीप वळसे-पाटील (०९-१२-२०२०) : (१) हे अंशतः खरे आहे.

सदर आस्थापनेत रायगड जिल्हा सुरक्षा रक्षक मंडळामार्फत कार्यरत असलेल्या सुरक्षा रक्षकांचे जुन्या दराने नियमित वेतन अदा केले जात आहे. तथापि, मंडळाने दि.०१.०१.२०१९ पासून लागू केलेली सुधारीत वेतनवाढ सदर आस्थापना मंडळाकडे अदा करित नसल्याने सुधारीत वेतनदराप्रमाणे तेथील कार्यरत सुरक्षा रक्षकांना वेतन देणे मंडळास शक्य झालेले नाही.

(२) व (३) हे खरे आहे.

(४) अ) महाराष्ट्र खाजगी सुरक्षा रक्षक (नोकरीचे नियमन व कल्याण) अधिनियम, १९८१ चे कलम १४(५) अंतर्गत आस्थापनेकडून सुधारित वेतनदराप्रमाणे येणारी थकित वेतनाची रक्कम वसूल करण्याची कार्यवाही मंडळाने सुरू केलेली आहे.

ब) कामगार आयुक्त कार्यालयाकडून दिनांक ११.०२.२०२० रोजीच्या पत्रान्वये सुधारित वेतनदराप्रमाणे मंडळाकडे वेतन अदा करणे बंधनकारक असल्याचे सदर आस्थापनेस कळविले आहे.

तथापि, महाराष्ट्र राज्य विद्युत पारेषण कंपनी लि., तक्का पनवेल या आस्थापनेकडून रायगड जिल्हा सुरक्षा रक्षक मंडळामार्फत कार्यरत असलेल्या ८९ सुरक्षा रक्षकांचे दि.०१.०१.२०१९ पासून वाढ झालेले सर्व थकित वेतन सदर मंडळास अदा केल्यानुसार मंडळामार्फत थकित वाढीव वेतन सुरक्षा रक्षकांस वाटप करण्यात आलेले आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**कामगारांच्या सन्मानासाठी महाराष्ट्रातील कामगारांना गुणवंत
कामगार व कामगार भूषण असे पुरस्कार देण्याबाबत**

(५) २५१२ (०१-०४-२०२०). श्री.रोहित पवार (कर्जत जामखेड) : सन्माननीय कामगार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्य शासनाने काही वर्षापूर्वी कामगारांच्या सन्मानासाठी महाराष्ट्रातील कामगारांना गुणवंत कामगार व कामगार भूषण असे दोन पुरस्कार देण्याचे ठरवले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सन २०१४ ते सन २०१७ या चार वर्षांत या पुरस्काराचे वितरण करण्यात आलेले नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, पुढील काळात विहित मुदतीत कामगारांच्या सन्मानासाठी पुरस्कार देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. दिलीप वळसे-पाटील (०९-१२-२०२०) : (१) होय, हे खरे आहे.

- (२) होय, हे अंशतः खरे आहे. सन २०१४-१५ या वर्षाच्या गुणवंत कामगार व कामगार भूषण पुरस्कारांचा वितरण समारंभ दिनांक २८/४/२०१६ रोजी मुंबई येथे संपन्न झाला असून त्या पुरस्कारांचे वाटप करण्यात आले आहे. सन २०१५-१६, २०१६-१७ व २०१७-१८ या वर्षांचे पुरस्कार वितरण झाले नाहीत.
- (३) व (४) सन २०१९-२० करिता या पुरस्कारांसाठी अर्ज मागविण्यात आले आहेत. त्यानुसार विश्वकर्मा आदर्श कामगार पुरस्काराकरिता १५३ अर्ज व कामगार भूषण पुरस्काराकरिता २२ अर्ज प्राप्त झाले आहेत. या अनुषंगाने पुढील कार्यवाही शासनाच्या विचाराधीन आहे.

लातूर जिल्ह्यातील शेतकरी यांना महात्मा फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजनेचा लाभ देण्याबाबत

(६) ५०४२ (०३-०४-२०२०). श्री.बाबासाहेब पाटील (अहमदपूर) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) लातूर जिल्ह्यातील एकही शेतकरी महात्मा फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजनेतून वंचित राहू नये म्हणून संबंधित विभागाने प्रत्येक गावात ग्रामपंचायत कार्यालयामध्ये आधारकार्डाची जोडणी आहे किंवा नाही याची यादी तात्काळ सादर करावी असे आदेश जिल्हाधिकारी, लातूर यांनी दिनांक ७ जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास औरंगाबाद येथील आढावा बैठकीत दिले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर प्रकरणी लातूर जिल्ह्यातील कोणकोणत्या तालुक्यात किती शेतकऱ्यांना सदर योजनेचा लाभ मिळालेला आहे, त्यांचे थोडक्यात स्वरूप काय आहे,
- (३) असल्यास, सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी करून कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (१०-१२-२०२०) : (१) होय.

- (२) व (३) महात्मा जोतिराव फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजना २०१९ अंतर्गत लातूर जिल्ह्यातील लाभार्थी शेतकऱ्यांची तालुकानिहाय संख्या खालील प्रमाणे :-

अ.क्र.	तालुका (लातूर जिल्हा)	लाभार्थी शेतकरी संख्या	लाभ हस्तांतरीत रक्कम (रु.कोटीत)
१	लातूर	८११८	५५.९६
२	औसा	७०८९	४५.७७
३	निलंगा	६७७२	३९.७०
४	उदगीर	५४७१	२८.५३
५	अहमदपूर	५०१७	२८.८९
६	रेणापूर	६१२६	४१.९६
७	चाकूर	५६३६	३०.२४
८	जळकोट	२२७६	११.५३
९	देवणी	२९८४	१७.६७
१०	शिरूर अनंतपाळ	३९७५	२५.२०
एकुण		५३,४६४	३२५.४५

उर्वरीत पात्र शेतकऱ्यांना लाभ देण्याची प्रक्रिया सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**सन २०१७-१८ मध्ये कर्जाचे पुर्नगठन झालेल्या शेतकऱ्यांना
कर्जमाफी योजनेत समाविष्ट करण्याबाबत**

(७) १०४१० (०२-०६-२०२०). श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सन २०१५ ते २०१९ या वर्षापर्यंत पीक कर्ज थकविलेल्या शेतकऱ्यांना कर्जमाफी मिळालेली असून सन २०१७-१८ मध्ये कर्जाचे पुर्नगठन झालेल्या शेतकऱ्यांना कर्जमाफीचा लाभ मिळालेला नाही, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सन २०१७-१८ मध्ये कर्जाचे पुर्नगठन झालेल्या शेतकऱ्यांना कर्जमाफी योजनेत समाविष्ट करण्याबाबत लोकप्रतिनिधी, बल्लारपूर यांनी दिनांक ९ मार्च २०२० रोजी वा त्या सुमारास मा. मुख्यमंत्री यांना लेखी निवेदन सादर केले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपरोक्त लेखी निवेदनाच्या अनुषंगाने शासनाने चौकशी केली आहे काय व त्यानुषंगाने कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (१०-१२-२०२०) : (१) नाही.

(२) व (३) होय.

शासनाने शासन निर्णय दि.२७.१२.२०१९ अन्वये महात्मा जोतिराव फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजना २०१९ या योजने अंतर्गत शेतकऱ्यांना कर्जमुक्ती देण्याचा निर्णय घेतलेला आहे. सदर योजने अंतर्गत दिनांक १.०४.२०१५ ते ३१.०३.२०१९ या कालावधीत उचल केलेल्या

अल्पमुदत पीककर्जाची दिनांक ३०.०९.२०१९ रोजी मुद्दल व व्याजासह थकीत असलेली व परतफेड न झालेली रक्कम रु २ लाखापर्यंत आहे अशा कर्जखात्यांना तसेच दिनांक १.०४.२०१५ ते ३१.०३.२०१९ या कालावधीत वाटप करण्यांत आलेल्या अल्पमुदत पीककर्जाचे पुनर्गठन/ फेरपुनर्गठन करून मध्यम मुदत कर्जात रूपांतरीत केलेल्या कर्जखात्याची दि.३०.०९.२०१९ रोजी मुद्दल व व्याजासह थकीत असलेली व परतफेड न झालेली हप्त्याची रक्कम रु.२ लाखापर्यंत आहे अशा कर्जखात्यांना रु.२ लाखापर्यंत कर्जमुक्तीचा लाभ देण्यात येत आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील इथेनॉल उत्पादनाबाबत

(८) ११४४४ (१९-०९-२०२०). श्रीमती यामिनी यशवंत जाधव (भायखळा) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात ६७ कोटी लिटरची इथेनॉल उत्पादनाची क्षमता असताना केवळ ४२ कोटी लिटरचे इथेनॉल उत्पादन होत असल्याचे दिनांक १४ मे, २०२० रोजी वा त्यासुमारास श्री.बी.बी.ठोंबरे, अध्यक्ष नॅचरल शुगर यांनी स्पष्ट केले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, राज्यात ८० हून अधिक आसवानी प्रकल्प उपलब्ध असताना पूर्ण क्षमतेने इथेनॉल उत्पादन न होण्याची कारणे कोणती आहेत,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने पूर्ण क्षमतेने इथेनॉल उत्पादन घेण्यासाठी कृती आराखडा तयार करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (०९-१२-२०२०) : (१) अशंत: खरे आहे.

राज्यातील साखर कारखान्यांची व स्टॅंड अलोन डिस्टीलरीजची वार्षिक इथेनॉल निर्मिती क्षमता १६४ कोटी लिटर्स आहे. साखर हंगाम २०१८-१९ मधील इथेनॉलचे उत्पादन ५९.५० कोटी लिटर्स झालेले आहे. साखर कारखान्यांनी ऑईल मार्केटिंग कंपन्यांना ५९.५० कोटी लिटर्सचा इथेनॉलचा पुरवठा केलेला आहे. सन २०१९-२०२० मध्ये इथेनॉलचचा १३.५० कोटी लिटर्स पुरवठा झालेला आहे. टेंडरमधील कोटयाप्रमाणे ऑईल मार्केटिंग कंपन्यांना इथेनॉल पुरवठा करण्याचे काम सुरु आहे.

(२) सन २०१८-१९ व २०१९-२० मध्ये ऊस गाळप अनुक्रमे ९५२.११ लाख मे.टन व ५४२.३४ लाख मे.टन झालेले आहे. गेल्या हंगामाच्या तुलनेत मळीचे उत्पादन कमी झाल्यामुळे साखर कारखाने व स्टॅंडअलोन डिस्टीलरीज यांना पूर्ण क्षमतेने इथेनॉलचे उत्पादन घेता आले नाही.

(३) सन २०२०-२१ मध्ये ऑईल मार्केटिंग कंपन्यांनी राज्यातील ७२ साखर कारखान्यांना १०८ कोटी लिटर्स इथेनॉल पुरवठा करण्याचे उद्दिष्ट दिलेले आहे. त्यानुसार साखर आयुक्त कार्यालयाने दिनांक २५.८.२०२० च्या पत्रान्वये इथेनॉल निर्मिती आसवणी प्रकल्प असलेल्या साखर कारखान्यांना उद्दिष्ट पूर्ण करण्याबाबत आरखडा तयार करण्यास कळविले आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**नाशिक जिल्ह्यातील महात्मा फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजनेतर्गत
शेतकऱ्यांना कर्जमाफीचा लाभ मिळण्याबाबत**

- (९) ११८८० (१४-०९-२०२०). श्रीमती सीमा महेश हिरे (सीमाताई) (नाशिक पश्चिम) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) नाशिक जिल्ह्यातील महात्मा फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजनेतर्गत लाखो शेतकरी पात्र असताना प्रत्यक्षात मात्र ७७८ शेतकऱ्यांनाच कर्जमाफीचा लाभ मिळालेला आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, नाशिक जिल्हा सहकारी बँकेचे १ लाख ७ हजार खातेदार हे २ लाख रुपयांपर्यंत कर्ज थकबाकीदार आहेत, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, कर्जमाफी यादीची पुर्नरचना करून वंचित असलेल्या लाभार्थी शेतकऱ्यांना कर्जमाफी मिळणेबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली आहे वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (१०-१२-२०२०) : (१) नाही.

सद्यस्थितीत महात्मा जोतिराव फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजना २०१९ अंतर्गत पात्र असलेल्या १,००,०४६ कर्जखात्यांना रु. ८८७.७८ कोटीचा लाभ देण्यात आला आहे.

(२) व (३) अंशतः खरे आहे.

नाशिक जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेने १,०८,७४९ कर्जखात्यांची माहिती योजना पोर्टलवर सादर केली असून त्यापैकी १,०३,३६२ पात्र कर्जखात्यांची यादी प्रसिद्ध करण्यात आली आहे. पात्र खातेदारांपैकी १,००,०४६ कर्जखात्यांना रु.८८७.७८ कोटीचा लाभ देण्यात आला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**हिंगोली जिल्ह्यात छत्रपती शिवाजी महाराज शेतकरी सन्मान योजनेचे
शेतकऱ्यांचे प्रस्ताव प्रलंबित असल्याबाबत**

- (१०) ११९५९ (१७-०९-२०२०). श्री.तान्हाजी मुटकुळे (हिंगोली) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) हिंगोली जिल्ह्यात छत्रपती शिवाजी महाराज शेतकरी सन्मान योजनेचा लाभ न मिळाल्याने १८०२ कर्जमाफी शेतकऱ्यांचे प्रस्ताव प्रलंबित आहेत, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त योजनेच्या कर्जमाफीचा अर्ज करून ही शेतकऱ्यांना कर्जमाफी योजनेपासून वंचित रहावे लागत आहे हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, हिंगोली जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांना कर्जमाफी देण्यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (१०-१२-२०२०) : (१) अंशतः खरे आहे.

छत्रपती शिवाजी महाराज शेतकरी सन्मान योजना २०१७ अंतर्गत हिंगोली जिल्ह्यातील तालुकास्तरीय समितीकडे १८०२ तक्रारी प्राप्त झाल्या होत्या. त्यापैकी १४६४ तक्रार अर्ज निकाली काढण्यात आले असून ३३८ तक्रार अर्जावर पुढील कार्यवाही करण्यास बँकांना कळविले आहे.

(२) नाही.

(३) व (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

परभणी जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांना कर्जाचे वाटप करण्याबाबत

(११) १२२३२ (१७-०९-२०२०). डॉ.राहूल पाटील (परभणी) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) परभणी जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांना १६६ कोटी १६ लाख रुपये कर्ज वाटप करण्याचे उद्दिष्ट जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेला देण्यात आले होते, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, खरीप हंगाम आलेला असतांना कर्ज वाटपाचे काम संध गतीने सुरु असून माहे मे, २०२० अखेर पर्यंत केवळ ५० टक्के कर्ज वाटपाचे काम पूर्ण करण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने कर्जाच्या प्रतिक्षेत असलेल्या शेतकऱ्यांना तातडीने कर्ज वाटप करण्याबाबत तसेच कर्ज वाटप करण्यास विलंब लावणाऱ्या संबंधित बँकेच्या अधिकाऱ्यांवर कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (१०-१२-२०२०) : (१) होय.

परभणी जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेला खरीप, २०२० साठी रु. १६६.२६ कोटीचे उद्दिष्ट देण्यात आले आहे.

(२) नाही.

माहे मे, २०२० अखेर परभणी जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेने लक्षांकांचे ६२.१७ टक्के एवढे कर्जवाटप केले आहे.

(३) माहे सप्टेंबर, २०२० अखेर म्हणजेच खरीप, २०२० अखेर परभणी जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेने १००.५२ टक्के कर्जवाटप करून दिलेल्या उद्दिष्टाची पूर्तता केलेली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**बीड जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक व सेवासंस्था यांनी
पीक कर्ज वाटपात केलेला गैरव्यवहार**

(१२) १२३७६ (१४-०७-२०२०). श्री.संदिप क्षिरसागर (बीड) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) बीड जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेच्या माध्यमातून बीड तालुक्यातील समनापूर, आहेरवडगाव, कोळवाडी, पाली सह इतर विविध कार्यकारी सेवा संस्थेच्या सभासदांना सन २००९-१० मध्ये वा त्या दरम्यान पीक कर्ज वाटप करण्यात आले, सदरचे कर्ज शेतकऱ्यांनी सेवा संस्थेकडे मुदतीत भरणा करून बेबाक प्रमाणपत्र घेतलेले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त नमूद सेवा संस्थेचे सचिव श्री.दिलीप शेळके यांनी शेतकऱ्यांनी विहित मुदतीत सेवा संस्थेकडे भरणा केलेली कर्जाची रक्कम त्यांच्या खाती जमा न करता शेतकऱ्यांना बनावट बेबाक प्रमाणपत्र दिले, तसेच सदरहू शेतकऱ्यांच्या कर्ज खात्यावर सातत्याने श्री.शेळके यांनी कर्जाचे व्यवहार सुरु ठेवल्याने शेतकऱ्यांनी विहित मुदतीत कर्ज रकमेची भरणा केलेली असतानाही सन २०१७ आणि सन २०२० च्या शासनाच्या कर्जमाफी योजनेच्या लाभार्थ्यांच्या यादीत सदरहू शेतकऱ्यांचा समावेश करण्यात आला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी जिल्हा उप निबंधक, सहकारी संस्था, बीड यांच्याकडे दिनांक ९ मार्च, २०२० रोजी वा त्यासुमारास श्री.संजय राजाराम नाईक व इतर शेतकऱ्यांनी लेखी तक्रार देऊनही संबंधित अधिकाऱ्यांनी या प्रकरणी कोणतीही कारवाई केली नसल्याने शासनाच्या कर्जमाफी योजनेचा उद्देश असफल होऊन शासन निधीचा अपव्यय झाला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, बीड जिल्हा बँक आणि सेवा संस्था यांच्या कर्ज वितरणामध्ये सातत्याने सुमारे शंभर कोटीहून अधिक रकमेची तफावत असल्याचेही संस्थेच्या लेखा परीक्षण अहवालात व कर्जमाफी योजनेच्या प्रक्रियेत निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व चौकशीच्या अनुषंगाने शेतकऱ्यांच्या नावे बनावट व्यवहार करणाऱ्या व त्यांच्याशी संगनमत असणाऱ्या बँक व सहकार विभागातील अधिकाऱ्यांविरुद्ध कारवाई करण्याच्या दृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (१०-१२-२०२०) : (१) होय.

(२) अंशतः खरे आहे.

श्री.आन्साराम उत्तम शेळके, समनापूर, ता.जि.बीड यांनी कर्ज रु.२६,८७३/- दिनांक ०८.०८.२०१७ रोजी भरणा केला होता. तथापी भरणा पावती संस्थेकडे न दिल्यामुळे जमा-खर्च झाला नाही. त्यामुळे ते संस्था पातळीवर थकबाकीदार राहिल्यामुळे त्यांचे नाव महात्मा जोतिराव फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजना २०१९ मध्ये समाविष्ट झाले. श्री. शेळके यांनी दिनांक ०३.०६.२०२० रोजी चलनाची प्रत सादर केल्याने ते कर्जमुक्ती योजनेस पात्र नाहीत असे

संस्थेच्या लक्षात आल्याने त्यानुसार त्यांचे नाव उक्त कर्जमुक्ती योजनेच्या यादीतून वगळणेबाबत गटसचिव व संबंधीत शाखा तपासणीस यांनी जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक, बीड यांस कळविले आहे.

(३) नाही.

(४) व (५) अंशतः खरे आहे.

बीड जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी लि. बीड या बँकेच्या दिनांक ३१.०३.२०१९ च्या ताळेबंदानुसार आहेरवडगाव, समनापूर, पाली व कोळवाडी या संस्थांच्या सभासद येणे कर्ज व बँक देणे कर्ज यामध्ये एकुण रु. १,४३,३४,६३०/- इतक्या रकमेची तफावत आहे. शाखा तपासणीस यांनी सदरची अनिष्ट तफावत होण्याची कारणे पुढील प्रमाणे दिलेली आहेत.

१. सभासदांकडून वसूल होणारी कर्ज रक्कम (मुद्दल व व्याज) ही बँकेने व्याजामध्ये जमा करणे.

२. पगार खर्च, प्रशासकीय खर्च व इतर सर्व खर्च हे सभासद वसूलीमधून होणे व बँक कर्ज ताळेबंदास तसेच दिसून येते.

३. पीक कर्जाचे नुतनीकरण करतेवेळी संस्था सभासदांकडून ३० जून पर्यंत ० टक्के व्याज आकारते. उशिराने प्राप्त होणारी डॉ. पंजाबराव देशमुख व्याज अनुदानाची सर्व रक्कम नंतर बँक व्याजामध्ये घेवून १२ टक्के व्याजाची आकारणी करून संस्थेकडून येणे दाखविते.

४. छत्रपती शिवाजी महाराज शेतकरी सन्मान योजना २०१७ अंतर्गत संस्थेने सभासदांचे दिनांक ३०.०९.२०१७ पर्यंतचे व्याज आकारणी करून प्रकरण दाखल केले. परंतु बँकेने रक्कम प्राप्त होई पर्यंत जवळपास १५ महिन्यांचे व्याज संस्थेकडून वसूल केले आहे.

गटसचिव श्री. शेळके यांनी नियमबाह्य पद्धतीने बेबाक प्रमाणपत्र दिल्याने जिल्हा देखरेख संघाकडून त्यांना नोटीस बजावून खुलासा मागविण्यात आला आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

**तिरोडा (जि.गोंदिया) तालुक्यातील भूविकास बँकेकडून हरिष उपसा जलसिंचन
सहकारी संस्था सभासदांनी घेतलेले कर्ज माफ करण्याबाबत**

(१३) १२४०२ (१७-०९-२०२०). श्री.विजय रहांगडाले (तिरोडा), श्री.विनोद अग्रवाल (गोंदिया) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) तिरोडा (जि.गोंदिया) तालुक्यातील भूविकास बँकेकडून हरिष उपसा जलसिंचन सहकारी संस्था सभासदांनी आपल्या जमिनी गहाण ठेवून कर्ज घेतले होते, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, सदर योजना सुरु झालेली नसून आजही सभासदांच्या सात बारावर कर्जाची नोंद आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून कर्ज माफ करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (०९-१२-२०२०) : (१) व (२) हरिष उपसा जलसिंचन सहकारी संस्था मर्या., बिरोली, ता. तिरोडा या संस्थेवर दि. ३१.०३.२०२० अखेर मुद्दल व व्याज असे एकूण रु.१.१७ कोटी एवढे कर्ज असून संस्थेच्या ३१ सभासदांच्या ७/१२ वर सदर कर्जाच्या बोजाची नोंद आहे.

(३) हरिष उपसा जलसिंचन सहकारी संस्था मर्या., बिरोली, ता. तिरोडा ही संस्था सहाय्यक निबंधक, सहकारी संस्था, तिरोडा यांच्या दि. ३०.०७.२००९ रोजीच्या आदेशानुसार अवसायनात घेण्यात आली होती. सदर संस्थेचा अवसायन कालावधी १० वर्षांपेक्षा जास्त झाल्याने अधिनियमातील तरतुदीनुसार सहाय्यक निबंधक, सहकारी संस्था, तिरोडा यांच्या दि.२१.०५.२०१८ रोजीच्या आदेशानुसार सदरहु संस्थेची नोंदणी रद्द करण्यात आली असून सदर संस्थेवर ऑफिशियल असायनीची नियुक्ती करण्यात आली आहे.

सध्यस्थितीत भुविकास बँकेच्या कर्जदारांच्या कर्जमाफीबाबत शासन स्तरावरून कोणताही निर्णय घेण्यात आलेला नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**पुणे जिल्ह्यातील पिंपरी-चिंचवड परिसरात कामगार
कल्याण मंडळाचे केंद्र स्थापन करण्याबाबत**

(१४) १२४०९ (२०-०९-२०२०). श्री.लक्ष्मण जगताप (चिंचवड) : सन्माननीय कामगार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पुणे जिल्ह्यातील औद्योगिक नगरी पिंपरी-चिंचवड व शहरालगत चाकण हिंजवडी व तळेगाव औद्योगिक वसाहतीतील कामगारांचे अनेक वर्षांपासून पिंपरी-चिंचवड येथे वास्तव्य आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, पिंपरी-चिंचवड शहर व परिसरातील औद्योगिक वसाहतीतील कामगारांकरिता मनशांती, विरंगुळा तसेच त्यांच्या सोयी सुविधांकरिता कामगार कल्याण मंडळ अस्तित्वात नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, औद्योगिक नगरी पिंपरी-चिंचवड शहर व लगतच्या परिसरात कामगार कल्याण मंडळाचे केंद्र स्थापन करण्याची मागणी, कामगार संघटना व स्थानिक लोकप्रतिनिधी यांनी तत्कालीन मुख्यमंत्री यांच्याकडे दिनांक १९ सप्टेंबर, २०१७ रोजी वा त्यासुमारास केले आहे, हे खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी चौकशी करून औद्योगिक पिंपरी-चिंचवड शहर व लगतच्या औद्योगिक वसाहतीतील कामगारांच्या सोयीसाठी पिंपरी-चिंचवड शहरात कामगार कल्याण मंडळ केंद्र स्थापन करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. दिलीप वळसे-पाटील (०९-१२-२०२०) : (१) होय, हे खरे आहे.

(२) हे खरे नाही.

- (३) हे खरे नाही. अशा स्वरूपाचे दिनांक १९ सप्टेंबर, २०१७ रोजीचे पत्र मा.मुख्यमंत्री कार्यालयास व कामगार विभागास प्राप्त झाले नाही.
- (४) सदयःस्थितीत पिंपरी-चिंचवड परिसरात संभाजी नगर व उद्योग नगर येथे अनुक्रमे कामगार कल्याण भवन व ललित कला भवन कार्यरत आहेत. त्याचप्रमाणे संत तुकाराम नगर व पिंपळे गुरव येथे कामगार कल्याण केंद्र कार्यरत आहेत. त्यामुळे नव्याने कामगार कल्याण केंद्र स्थापन करण्याची आवश्यकता नाही.
- (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प कार्यालय (ता.जव्हार, जि.पालघर) या विभागात
सन २००६ ते २०१० दरम्यान झालेला गैरव्यवहार**

(१५) १४८४१ (१२-१०-२०२०). श्री.योगेश सागर (चारकोप) : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प कार्यालय (ता.जव्हार, जि.पालघर) या विभागात २००६ ते २०१० दरम्यान प्रकल्प अधिकारी श्री.खाटीक यांच्या कार्यकाळात २ कोटी १३ लाख ४३ हजार रुपयांचा गैरव्यवहार झाल्याचे निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त प्रकरणी चौकशी करण्यात आली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले,
- (३) असल्यास, चौकशीच्या अनुषंगाने संबंधित दोषी अधिकाऱ्यावर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) असल्यास, राज्यात एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प कार्यालयांतर्गत होत असलेले गैरव्यवहार रोखण्याच्या दृष्टिने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) अद्याप कारवाई केली नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी (२३-११-२०२०) : (१) व (२) होय. हे खरे आहे.

सन २००४-२००५ ते सन २००८-२००९ या कालावधीत आदिवासी विकास विभागामार्फत राज्यातील आदिवासींकरिता राबविण्यात आलेल्या विविध कल्याणकारी योजनांच्या अंमलबजावणीमध्ये झालेल्या अनियमिततेच्या अनुषंगाने, मा.उच्च न्यायालय, मुंबई येथे दाखल जनहित याचिका क्र.१५३/२०१२ अनुषंगाने मा.उच्च न्यायालयाने दिलेल्या निर्देशानुसार, मा.सेवानिवृत्त न्यायमूर्ती श्री.एम.जी.गायकवाड यांच्या अध्यक्षतेखाली गठीत समितीने चौकशी करून आपला चौकशी अहवाल शासनास सादर केला आहे.

- (३) न्या.गायकवाड समितीने सादर केलेल्या चौकशी अहवालामध्ये नमूद दोषी अधिकारी/कर्मचाऱ्यांविरुद्ध संबंधित पोलिस स्टेशनमध्ये गुन्हे दाखल करण्यात आले आहे.
- (४) वैयक्तिक तसेच सामुहिक योजनेचा लाभ देताना, योजनेची रक्कम ही योजनेच्या कामकाजानुसार टप्प्या-टप्प्याने DBT द्वारे लाभार्थ्यांच्या बँक खात्यामध्ये जमा करण्यात येत आहे.
- (५) विलंब झालेला नाही.

कळवा-पडघा येथील वीज केंद्रात तांत्रिक बिघाड झाल्याने मुंबई, मुंबई उपनगर
तसेच महानगर प्रदेशात विद्युत पुरवठा खंडित झाल्याबाबत

(१६) १४९०६ (१३-११-२०२०). श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), श्री.मंगेश कुडाळकर (कुर्ला), श्री.प्रमोद (राजू) रतन पाटील (कल्याण ग्रामीण), श्री.संतोष बांगर (कळमनुरी), श्री.प्रकाश फातर्पेकर (चेंबूर), श्री.योगेश सागर (चारकोप), श्री.मिहीर कोटेचा (मुलुंड), डॉ.बालाजी किणीकर (अंबरनाथ), श्री.सुनिल राऊत (विक्रोळी), श्री.संजय पोतनीस (कलिना), श्री.दिपक चव्हाण (फलटण), श्री.अनिल पाटील (अमळनेर), श्री.अशोक पवार (शिरूर), श्री.संशाम जगताप (अहमदनगर शहर), श्री.यशवंत माने (मोहोळ), श्री.शेखर निकम (चिपळूण), श्रीमती सुमन पाटील (तासगाव - कवठेमहाकाळ), श्री.सुनिल शेळके (मावळ), श्री.बाळासाहेब आजबे (आष्टी), श्री.मनोहर चंद्रिकापूरे (अर्जुनी-मोरगांव), श्री.नितीन अर्जुन (ए.टी.) पवार (कळवण), श्री.सुनिल भुसारा (विक्रमगड), श्री.दिलीप मोहिते-पाटील (खेड आळंदी), श्री.सुनिल टिंगरे (वडगाव शेरी), श्री.राजेश पाटील (चंदगड), श्री.बबनराव शिंदे (माढा), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.महेश चौधुले (भिवंडी पश्चिम), श्रीमती यामिनी यशवंत जाधव (भायखळा), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), श्री.पराग शाह (घाटकोपर पूर्व), श्री.संजय गायकवाड (बुलढाणा), श्री.सदा सरवणकर (माहिम), श्री.सुनिल प्रभू (दिंडोशी), श्री.उदयसिंग राजपुत (कन्नड), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.सुभाष देशमुख (सोलापूर दक्षिण), श्री.राम कदम (घाटकोपर पश्चिम), श्री.अभिमन्यु पवार (औसा) : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) कळवा पडघा येथील वीज केंद्रात तांत्रिक बिघाड झाल्याने दिनांक १२ ऑक्टोबर, २०२० रोजी मुंबई व उपनगर तसेच मुंबई महानगर प्रदेशातील ठाणे, नवी मुंबई आदि भागात अचानकपणे विद्युत पुरवठा खंडित होऊन तेथील जनजीवन ठप्प होऊन सर्व व्यवहार बंद झाले असून, रुग्णालयांमधील शस्त्रक्रिया, विद्यार्थ्यांच्या परिक्षा स्थगित वा रद्द कराव्या लागल्याचे निदर्शनास आले हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणाची चौकशी करून शासनास अहवाल सादर करण्याचे आदेश मा.मुख्यमंत्री यांनी संबंधित राज्य महापारेषण कंपनी व अन्य विद्युत कंपन्यांना दिले असल्याचे निदर्शनास आले, हेही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, वीज पुरवठा खंडित होण्यामागे काही घातपाताची शक्यता नाकारता येत नाही असेही तत्कालीन ऊर्जा मंत्री यांनी विधान केले असल्याचेही निदर्शनास आले, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सदर घटनेची चौकशी करण्यासाठी नियुक्त केलेल्या समितीने याबाबतचा अहवाल शासनास सादर केला आहे काय, असल्यास अहवालातील शिफारशीचे स्वरूप काय आहे व त्यानुसार शासनाने पुढे कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) तसेच, मुंबईतील वीज पुरवठा नियमित रहावा याकरिता सन २०१० मध्ये नेमलेल्या समितीच्या अहवालातील शिफारशी नुसार नवीन यंत्रणा उभारण्याबाबत शासनामार्फत कोणती कार्यवाही करण्यात आली वा येत आहे,

(६) मुंबई आर्थिक राजधानी असल्याने या शहराची वीज खंडीत होऊ नये यासाठी सन १९७९-८० पासून मुंबईकर वीज ग्राहकांकडून प्रतियुनिट १८ पैसे (दरमहा सरासरी ५४ रुपये) अतिरिक्त शुल्क घेतले जाते त्या रक्कमेचा विनियोग होत नसल्यास सदरहू अतिरिक्त शुल्क रद्द करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे, नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत (१०-१२-२०२०) : (१) दिनांक १२.१०.२०२० रोजी सकाळी ०९.५८ वाजता ४०० के.व्ही.कळवा व खारघर उपकेंद्राना पुरवठा करणाऱ्या पारेषण वाहिन्यांमध्ये बिघाड झाल्याने पारेषण प्रणालीचा वीज पुरवठा काही काळासाठी खंडीत झाला व त्यामुळे मुंबई व मुंबई उपनगरे तसेच ठाणे, नवी मुंबई येथील वीज पुरवठा खंडीत झाला हे खरे आहे. महापारेषण सोबतच्या समन्वयाने प्राधान्याने आपत्कालीन सेवा, कोव्हीड-१९ रुग्णालये, रेल्वे इत्यादींचा पुरवठा सुमारे दुपारी १२:१० वाजता सुरु करण्यात आला व नंतर टप्प्याटप्प्याने मुंबई व मुंबई उपनगरे तसेच ठाणे, नवी मुंबई मधील सर्व वीज ग्राहकांचा विद्युत पुरवठा पूर्णपणे सुरळीत करण्यात आला.

(२) हे खरे आहे.

(३) हे खरे आहे.

(४) सदर घटनेची चौकशी करण्याकरिता केंद्रीय विद्युत प्राधिकरण (CEA), महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग यांच्यामार्फत चौकशी समित्या गठीत करण्यात आल्या आहेत. सदर समित्यांचा अहवाल शासनास प्राप्त झाल्यानंतर त्यांच्या शिफारशी व राज्य शासनाने गठित केलेल्या समितीच्या शिफारशींचा एकत्रितपणे अभ्यास करण्यात येईल. सदर घटनेनंतर राज्यभार प्रेषण केंद्र, कळवा तसेच टाटा, अदानी यांच्या कंट्रोल रूमसला भेट देवून तेथील यंत्रणेची पाहणी केली व काळानुरूप त्यामध्ये सुधारणा करण्याचे निर्देश दिले. तसेच मुंबई आयलॅन्डिंग ऑपरेट होण्यापूर्वी भारनियमन करण्याची फ्रिक्वेन्सी लिमिट ४८ हर्ट्झ वरून ४८.४ हर्ट्झ ने वाढविली. त्यानुसार मुंबईतील सर्व वीज वितरण कंपन्यांना फ्रिक्वेन्सी सेटिंग्जच्या सूचना देण्यात आल्या.

(५) दि. १८ व २१ नोव्हेंबर, २०१० रोजी मुंबई पारेषण प्रणालीच्या आंशिक ग्रीड बिघाडाबाबत गठीत करण्यात आलेल्या समितीच्या अहवालातील शिफारशींच्या अनुषंगाने लघुकालीन योजनेतर्गत तांत्रिक बाबींची पूर्तता करण्यात आली असून दिर्घकालीन उपाययोजनेतर्गत ४०० के. व्ही. विक्रोळी वाहिनीचे व उपकेंद्राचे काम करण्याबाबत संबंधित कंत्राटदारास जून, २०२० मध्ये कार्यादेश देण्यात आले असून सदर काम मार्च, २०२२ पर्यंत पूर्ण करण्याचे नियोजित आहे. तसेच मुंबई शहरास विद्युत पुरवठा करणाऱ्या २२० के. व्ही. वाहिन्यांच्या कंडक्टर्स बदलून त्यांची क्षमतावृद्धी करण्यात आली आहे.

(६) मुंबई ही आर्थिक राजधानी असल्याकारणाने मा. महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या आदेशानुसार महावितरण कंपनीकडून मुंबई शहरातील टाटा पॉवर, बेस्ट व अदानी इलेक्ट्रीसिटी मुंबई लि., यांच्या विद्युत निर्मिती संचामध्ये बिघाड झाल्यास महावितरण कंपनीतर्फे लगेचच राखीव (standby) वीज पुरवठा करण्यात येतो. सदर राखीव (standby) वीज पुरवठा

करण्यासाठी या वीज वितरण कंपनी व रेल्वे मा.महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या आदेशानुसार वर्षाला एकूण रु. ३९६ कोटी राखीव वीजेसाठीचे शुल्क (standby charges) म्हणून महावितरणला देतात. सदर राखीव शुल्क मुंबईतील या वीज वितरण कंपन्यांच्या एकूण वार्षिक महसूली गरजेमध्ये (ARR) (Annual Revenue Requirement) समाविष्ट केले जाते.

**कोरोना व अवकाळी पाऊस यामुळे नुकसान झालेल्या शेतकऱ्यांना
नुकसान भरपाई मिळण्याबाबत**

(१७) १४९६३ (१६-११-२०२०). श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.सुभाष देशमुख (सोलापूर दक्षिण), श्री.राम कदम (घाटकोपर पश्चिम), श्री.अभिमन्यु पवार (औसा), डॉ.देवराव होळी (गडचिरोली), श्री.प्रदीप जैस्वाल (औरंगाबाद मध्य), श्री.मंगेश चव्हाण (चाळीसगाव), श्री.राजेंद्र पाटणी (कारंजा), श्रीमती प्रतिभा धानोरकर (वरोरा), श्रीमती श्वेता महाले (चिखली), श्री.राणाजगजीतसिंह पाटील (तुळजापूर), श्री.नारायण कुचे (बदनापूर), श्री.गणपत गायकवाड (कल्याण पूर्व), डॉ.बालाजी किणीकर (अंबरनाथ), श्री.किसन कथारे (मुरबाड), श्री.सुनिल प्रभू (दिंडोशी), श्रीमती सीमा महेश हिरे (सीमाताई) (नाशिक पश्चिम), श्री.उदयसिंग राजपुत (कन्नड) : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात मराठवाडा, विदर्भ, कोकण, तसेच पश्चिम महाराष्ट्रातील अनेक जिल्ह्यात परतीच्या पावसाच्या वेळी झालेल्या अतिवृष्टीमुळे सोयाबीन, उडीद, मूग, ज्वारी, बाजरी, धान, ऊस, कापूस इत्यादी पिकांचे तसेच मोसंबी, केळी, टरबूज यासारख्या फळपिकांचे अतोनात नुकसान झाले असून कोरोना, बोगस बियाणे, दुबार पेरणी, पिक कर्ज मिळण्यातील अडचणी यामुळे शेतकरी त्रस्त झाले असल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, नुकसानीचे पंचनामे विहित वेळेत न करता ज्याठिकाणी १००% नुकसान झाले आहे त्याठिकाणी ४० ते ४५ टक्के नुकसान झाल्याच्या नोंदी करण्यात आल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, नुकसानीची व्यापकता व सार्वत्रिक स्वरूप पाहता ओला दुष्काळ जाहीर करून, सरसकट पंचनामे करून शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई देण्याच्या दृष्टीने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. विजय वडेहीवार (०१-१२-२०२०) :(१) अंशतः खरे आहे.

(२) व (३) हे खरे नाही.

राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधी निकषानुसार ३३% पेक्षा अधिक नुकसान झालेल्या क्षेत्राचे पंचनामे करण्यात आलेले असून जिरायती व आशवासित सिंचनाखालील पिकांच्या नुकसानीसाठी रु.१०,०००/- प्रति हेक्टर आणि बहुवार्षिक पिकांच्या नुकसानीसाठी रु.२५,०००/- प्रति हेक्टर या दराने २ हेक्टरच्या मर्यादेत वाढीव दराने मदत देण्याचा निर्णय घेण्यात आलेला असून नुकसानीबाबतचा पहिला हप्ता रु.२२९७.०६ कोटी इतका निधी सर्व विभागीय आयुक्त यांना वितरीत करण्यात आलेला आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

कर्जमुक्ती योजनेचा लाभ घेतलेल्या शेतकऱ्यांना पुन्हा पीक कर्ज मिळण्याबाबत.

(१८) १४९७० (२७-११-२०२०). श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.सुभाष देशमुख (सोलापूर दक्षिण), श्री.राम कदम (घाटकोपर पश्चिम), श्रीमती प्रतिभा धानोरकर (वरोरा), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.दिपक चव्हाण (फलटण), श्री.मंगेश चव्हाण (चाळीसगाव), श्री.बबनराव दत्तात्रय यादव (लोणीकर) (परतूर) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) नाशिक जिल्ह्यातील कर्जमुक्ती योजनेचा लाभ घेतलेल्या शेतकऱ्यांपैकी केवळ ३१ टक्के शेतकऱ्यांना पुन्हा पीक कर्ज देण्यात येऊन ६९ टक्के शेतकऱ्यांना कर्ज देण्यास जिल्ह्यातील बँकांनी टाळाटाळ केली असल्याची बाब माहे ऑक्टोबर, २०२० मध्ये वा त्या दरम्यान निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, कर्जमुक्तीसाठी जमा झालेली रक्कम शेतकऱ्यांना पुन्हा कर्ज देण्यासाठी वापरावी असे आदेश शासनाने दिलेले असूनही जिल्ह्यातील खासगी बँकांनी कर्ज माफी झालेल्या ९८६ शेतकऱ्यांपैकी केवळ २२० शेतकऱ्यांना तसेच जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेने कर्ज माफी झालेल्या १,०३,३५० शेतकऱ्यांपैकी केवळ २९,०५० शेतकऱ्यांना पुन्हा कर्ज दिले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, राज्यात सन २०२० च्या खरीप हंगामासाठी ४५,७८५ कोटी रुपयांचे पीक कर्ज वाटपाचे उद्दिष्ट असताना माहे ऑगस्ट, २०२० अखेर २९,५११ कोटी म्हणजे उद्दिष्टाच्या ६४ टक्के वितरण झाले, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून पीक कर्ज देण्याबाबत काढलेल्या आदेशाची अंमलबजावणी जिल्हा व खाजगी बँकांनी करावी तसेच जास्तीत जास्त शेतकऱ्यांना पीक कर्ज उपलब्ध होण्याच्या दृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (०१-१२-२०२०) : (१) नाही.

(२) अंशतः खरे आहे.

नाशिक जिल्ह्यातील राष्ट्रीयकृत, खाजगी व ग्रामिण बँकेच्या एकूण १९,८२८ सभासदांना महात्मा जोतिराव फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजनेचा लाभ मिळाला असून त्यापैकी १२,२६९ सभासदांना नवीन कर्जवाटप करण्यात आले आहे.

नाशिक जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेच्या १,०३,४५१ सभासदांपैकी १,००,२१९ सभासदांना महात्मा जोतिराव फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजनेचा लाभ मिळाला असून त्यापैकी ४५,२८० सभासदांना नवीन कर्ज देण्यात आले आहे.

(३) होय

तथापी सप्टेंबर, २०२० अखेर राज्यात एकूण उद्दीष्टाच्या ७६ टक्के पीक कर्ज वितरण झाले आहे.

(४) मा.मुख्यमंत्री यांनी राज्यस्तरीय खरीप आढावा सभा दिनांक २१.०५.२०२०, राज्यस्तरीय बँकर्स समितीची विशेष सभा दिनांक २९.०५.२०२०, दिनांक ०८.०६.२०२० रोजीच्या सभेमध्ये बँकांनी पीक कर्ज वाटपासाठी सर्वोत्तमरी उपाययोजना करून लक्षांक साध्य करण्याबाबत सूचना दिल्या आहेत. तसेच मुख्य सचिव यांनी दिनांक १७.०६.२०२० व दिनांक २८.०८.२०२० रोजीच्या बँकांच्या सभेमध्ये उक्त सूचनांची पुनरावृत्ती केली आहे. सहकार आयुक्त कार्यालयामार्फत आयोजित सभा दिनांक २९.०५.२०२०, दिनांक ०४.०६.२०२०, दिनांक २३.०६.२०२० व दिनांक ३१.०७.२०२० या सभामधून बँका तसेच क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांना पीक कर्ज वाटप तसेच कर्जमाफी योजनेच्या लाभार्थ्यांना पीक कर्ज वाटपाच्या अनुषंगाने सूचना दिलेल्या आहेत. खरीप हंगामातील पीक कर्ज वाटप त्याचप्रमाणे याच हंगामामध्ये कोविड-१९ या विषाणूच्या प्रादुर्भावामुळे राज्याच्या विविध भागामध्ये लागू करण्यात आलेल्या टाळेबंदीच्या कालावधीत शेतकऱ्यांच्या सोईसाठी बँकांनी पीक कर्जासाठी स्थानिक स्तरावर पोर्टल तयार करून ऑनलाईन अर्ज सादर करण्याची सुविधा उपलब्ध करून दिलेली आहे. सदर सुविधेस शेतकऱ्यांकडून सकारात्मक प्रतिसाद मिळाल्याचे दिसून आले. याशिवाय बँक ऑफ महाराष्ट्र व अन्य काही बँकांनी पीक कर्जाचे वितरण शेतकऱ्यांच्या घरी /दारी जाऊनही केल्याचे निदर्शनास आले आहे. परिणामी दिनांक ३०.०९.२०२० पर्यंत बँकांनी ४५.८० लाख शेतकऱ्यांना रक्कम रु. ३४,६६९ कोटीचे पीक कर्ज वाटप करून ७६ टक्के उद्दीष्ट पूर्तता साध्य केली आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**राज्यातील २३ जिल्ह्यांमध्ये परतीच्या पावसामुळे शेतकऱ्यांच्या
झालेल्या नुकसानीची भरपाई मिळण्याबाबत**

(१९) १४९७६ (२६-११-२०२०). श्री.दौलत दरोडा (शहापूर), श्री.अनिल पाटील (अमळनेर), श्री.दिपक चव्हाण (फलटण), श्री.नितीन अर्जुन (ए.टी.) पवार (कळवण), श्री.शेखर निकम (चिपळूण), श्री.भास्कर जाधव (गुहागर), श्री.मनोहर चंद्रिकापूर (अर्जुनी-मोरगांव), श्री.यशवंत माने (मोहोळ), श्री.योगेश सागर (चारकोप), श्री.रावसाहेब अंतापूरकर (देगलूर), श्री.राम सातपुते (माळशिरस), श्री.राजेश पाडवी (शहादा), श्री.सचिन कल्याणशेठ्टी (अक्कलकोट), श्री.बबनराव शिंदे (माढा), डॉ.देवराव होळी (गडचिरोली), श्री.किसन कथोरे (मुरबाड), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे

पश्चिम), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), श्री.कुमार आयलानी (उल्हासनगर), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्री.विनोद निकोले (डहाणू), श्री.चेतन तुपे (हडपसर), श्री.सुनिल टिंगरे (वडगाव शेरी), श्री.अशोक पवार (शिरूर), श्रीमती मोनिका राजळे (शेवगांव - पाथर्डी), श्रीमती सरोज आहिरे (देवळाली), श्री.अभिमन्यु पवार (औसा), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्री.संजयमामा शिंदे (करमाळा), श्री.सुनिल राऊत (विक्रोळी), श्री.संग्राम थोपटे (भोर), श्री.राणाजगजीतसिंह पाटील (तुळजापूर), श्री.प्रकाश आबिटकर (राधानगरी), श्री.क्षितीज ठाकूर (नालासोपारा), श्री.संजय गायकवाड (बुलढाणा), श्री.संदिप क्षिरसागर (बीड), श्री.सुभाष देशमुख (सोलापूर दक्षिण), श्री.राहूल कुल (दोंड) : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात कोकण, विदर्भ, मराठवाडा व पश्चिम महाराष्ट्र जिल्ह्यात माहे ऑक्टोबर, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान झालेल्या अतिवृष्टीमुळे पुर परिस्थिती निर्माण होऊन शेतकऱ्यांच्या शेतपिकांचे, फळबागांचे व भाजीपाल्याचे नुकसान झाले असून घरांचीही पडझड झाली तसेच काही ठिकाणी विजेचे खांब व ट्रान्सफॉर्मर पडून विजपूरवठा खंडित झाला, हे ही खरे आहे काय,

(२) असल्यास राज्यातील नुकसानग्रस्त विविध भागात मा.मुख्यमंत्री, विरोधी पक्षनेते व स्थानिक लोकप्रतिनिधी यांनी भेटी देऊन नुकसानग्रस्त क्षेत्राची दिनांक १७ ते २० ऑक्टोबर, २०२० रोजी वा त्यासुमारास पाहणी केली, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सर्व नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांचा समावेश करून पूर्वलक्षी प्रभावाने पुनश्च पंचनामे करण्यात येऊन शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई देण्यात यावी अशी मागणी लोकप्रतिनिधींनी केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, शेती पिक, घरे, रस्ते, पूल, वीजेचे खांब इत्यादी झालेल्या नुकसानीबाबत शासनाने १० हजार कोटीची आर्थिक मदत जाहिर केली आहे ती अतिशय तुटपुंजी असून शेतकऱ्यांना हेक्टरी ५० हजार रुपये देण्याची मागणी केली जात आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, ऑक्टोबर, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान पडलेल्या परतीच्या वादळी अतिवृष्टीमुळे शेतकरी आर्थिक अडचणीत सापडला असल्याने शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या वाढत आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(६) असल्यास, आर्थिक सहाय्य करण्याची व प्रचलित आणेवारी पध्दतीचे निकष बदलून शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई देण्याच्या दृष्टिने तसेच ओला दुष्काळ जाहीर करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे, नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. विजय वडेटीवार (०२-१२-२०२०) : (१), (२) व (३) होय.

(४) होय.

जून ते ऑक्टोबर, २०२० या कालावधीत राज्यात अतिवृष्टी व पुरामुळे शेतीपिकांचे व बहुवार्षिक पिकांचे नुकसान झाले आहे, अशा बाधित शेतकऱ्यांना शेतीपिकांच्या नुकसानीसाठी रु.१०,०००/- प्रति हेक्टर व बहुवार्षिक पिकांकरीता रु. २५,०००/- प्रति हेक्टर या दराने २ हेक्टरच्या मर्यादेत मदत देण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे.

(५) हे खरे नाही.

(६) अतिवृष्टी व पुरामुळे नुकसान झालेल्या शेतीपिकांचे पंचनामे करण्यात आले आहेत.

**राज्यातील औरंगाबाद, बीड व लातूरमध्ये बोगस शासन आदेश काढून
दिव्यांग शाळांनी अनुदान घेतले असल्याबाबत**

(२०) १५००८ (१४-११-२०२०). अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्री.किसन कथारे (मुरबाड), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्री.संतोष बांगर (कळमनुरी), श्री.पराग शाह (घाटकोपर पूर्व), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्रीमती प्रतिभा धानोरकर (वरोरा), श्री.कुणाल पाटील (धुळे ग्रामीण), श्री.हिरामण खोसकर (इगतपूरी), श्री.झीशान सिद्दिकी (वांद्रे पूर्व), श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती), श्री.बळवंत वानखडे (दर्यापूर), श्रीमती यामिनी यशवंत जाधव (भायखळा) : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यातील औरंगाबाद, बीड व लातूरमध्ये सामाजिक न्याय व विशेष कल्याण विभागाच्या नावाने बोगस शासन आदेश काढून त्या आधारे दिव्यांग शाळांनी अनुदान घेतल्याची घटना दिनांक १३ ऑक्टोबर, २०२० मध्ये वा त्यासुमारास निदर्शनास आली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, उक्त जिल्ह्यातील स्थानिक अधिकाऱ्यांनी या आदेशाची खात्री न करताच शाळांना लाभ दिले असल्याची बाब निदर्शनास आली आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, याबाबत सखोल चौकशी करण्यात आली आहे काय,
- (४) असल्यास, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने अशा प्रकारे शासनाची फसवणूक करणाऱ्या शाळांवर तसेच बेजबाबदार अधिकाऱ्यांवर शासनाने कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. धनंजय मुंडे (०३-१२-२०२०) : (१) अंशतः खरे आहे.

राज्यातील औरंगाबाद, बीड व लातूर या जिल्ह्यांमध्ये दि.०६.०६.२०१९ रोजी शासन निर्णय क्र.इडीडी-२०१९/प्रक्र.९१/अपंग कल्याण-१ हा शासन आदेश बोगस काढल्याची बाब निदर्शनास आली आहे. परंतू बोगस आदेशातील दिव्यांग शाळांना शासनाकडून कोणतेही अनुदान अदा करण्यात आलेले नाही.

(२) नाही.

शासन पत्र दि.०६.१०.२०२० अन्वये उक्त बोगस शासन निर्णयातील दिव्यांग शाळांना कोणताही लाभ अदा केला असल्यास त्याच्या वसुलीबाबत व भविष्यात कोणताही लाभ न देण्याबाबत तातडीने कार्यवाही करण्याकरिता आयुक्त, दिव्यांग कल्याण, पुणे यांना कळविण्यात आले आहे.

(३) नाही.

(४) आयुक्त, दिव्यांग कल्याण, पुणे यांनी त्यांच्या दि.१५.१०.२०२० रोजीच्या आदेशान्वये या प्रकरणी शासन स्तरावरून देण्यात आलेल्या निदेशांच्या अनुषंगाने अतितातडीने कार्यवाही करण्याबाबत तसेच याबाबत कोणतीही वित्तीय अनियमितता होणार नाही याची गांभीर्याने दक्षता घेण्याबाबत जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, जि.प.बीड, औरंगाबाद, लातूर यांना कार्यवाही करण्याबाबत निर्देश दिले आहेत.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

आत्महत्याग्रस्त शेतकऱ्यांच्या कुटुंबियांना आर्थिक मदत देण्याबाबत

(२१) १५०६२ (२५-११-२०२०). श्री.कुणाल पाटील (धुळे ग्रामीण), श्री.संजय रायमुलकर (मेहकर), श्री.रणधीर सावरकर (अकोला पूर्व), श्री.शिरीष चौधरी (रावेर), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्री.किसन कथोरे (मुरबाड), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.गोवर्धन मांगीलाल शर्मा (ऊर्फ) लालाजी (अकोला पश्चिम) : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्यात विशेषतः विदर्भ, मराठवाड्यातील अनेक भागात तसेच जळगांव जिल्ह्यामध्ये माहे जानेवारी ते जून, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान झालेल्या अवकाळी पावसामुळे शेतकरी हवालदिल झाला असून नुकसानग्रस्त शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई मिळाली नसल्याने अनेक शेतकऱ्यांवर आत्महत्या करण्याची वेळ आली आहे हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, माहे जानेवारी ते ऑगस्ट, २०२० या आठ महिन्यांच्या कालावधीत मराठवाड्यातील ४७६ शेतकऱ्यांनी तसेच बुलढाणा जिल्ह्यातील १८० शेतकऱ्यांनी आत्महत्या केली असल्याच्या शासनाने केलेल्या नोंदी असून देखील ८४ आत्महत्यांची प्रकरणे अपात्र ठरली तसेच जळगांव जिल्ह्यात २७६ शेतकरी आत्महत्ये पैकी १५२ प्रकरणे पात्र तर ८६ प्रकरणे अपात्र ठरवली असल्याचे माहे सप्टेंबर, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, आत्महत्या केलेल्या शेतकऱ्यांच्या कुटुंबियांना आर्थिक मदत देण्याच्या दृष्टिने शासनाने कोणती उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

- (४) असल्यास, शेतकरी आत्महत्या रोखण्यासाठी दिनांक २४ जुलै, २०१५ रोजी तत्कालीन शासनाने जाहीर केलेली बळीराजा चेतना योजना बंद केल्याचा आदेश मदत व पुर्नवसन विभागाने दिनांक ३ ऑगस्ट, २०२० रोजी वा त्यासुमारास जारी केला आहे, हे खरे आहे काय,
- (५) असल्यास, उक्त योजना बंद करण्याची कारणे काय आहेत, तसेच शेतकरी आत्महत्या रोखण्याच्या दृष्टिने पर्यायी योजना राबविण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (६) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. विजय वडेईवार (०१-१२-२०२०) : (१) हे खरे नाही.

राज्यात माहे डिसेंबर, २०१९ जानेवारी, २०२० या कालावधीत झालेल्या गारपीट व अवेळी पावसामुळे शेती पिकाच्या नुकसानीपोटी बाधित शेतकऱ्यांना दिनांक २६ ऑगस्ट, २०२० च्या शासन निर्णयान्वये रु.९३५८.०० लक्ष एवढा निधी वितरीत करण्यात आला आहे. तसेच जून ते ऑक्टोबर, २०२० या कालावधीत राज्यातील विविध जिल्ह्यांमध्ये अतिवृष्टी व पुरामुळे बाधित झालेल्या नागरिकांना पहिल्या हप्त्यापोटी दिनांक ९ नोव्हेंबर, २०२० च्या शासन निर्णयान्वये रु.२२९७०६.३७ लक्ष एवढा निधी वितरीत करण्यात आला आहे.

फेब्रुवारी, २०२० ते मे, २०२० या कालावधीत राज्यात झालेल्या अवेळी पावसामुळे शेतीपिकांच्या नुकसानीपोटी बाधित शेतकऱ्यांना मदतीचे वाटप करण्याची बाब विचाराधीन आहे.

(२) व (३) मराठवाड्यात माहे जानेवारी ते ऑगस्ट, २०२० या आठ महिन्यांच्या कालावधीत एकूण ४७६ आत्महत्यांची प्रकरणे आढळून आली आहेत. त्यापैकी जिल्हास्तरीय समितीने ३०४ शेतकरी आत्महत्यांची प्रकरणे पात्र ठरविली असून १६२ आत्महत्यांची प्रकरणे अपात्र ठरविण्यात आली आहेत.

बुलढाणा जिल्ह्यात एकूण १६७ आत्महत्यांची प्रकरणे आढळून आली आहेत. त्यापैकी जिल्हास्तरीय समितीने ३० शेतकरी आत्महत्यांची प्रकरणे पात्र ठरविली असून १०६ आत्महत्यांची प्रकरणे अपात्र ठरविण्यात आली आहेत.

तसेच जळगांव जिल्ह्यात एकूण ८० आत्महत्यांची प्रकरणे आढळून आली आहेत. त्यापैकी जिल्हास्तरीय समितीने ४१ शेतकरी आत्महत्यांची प्रकरणे पात्र ठरविली असून ३२ प्रकरणे अपात्र ठरविण्यात आली आहेत.

पात्र प्रकरणी आत्महत्याग्रस्त शेतकऱ्यांच्या वारसांना शासन निर्णय दिनांक २३ जानेवारी, २००६ अन्वये रुपये १ लक्ष ची मदत देण्यात आली आहे.

(४) व (५) होय, हे खरे आहे.

पथदर्शी प्रकल्पांतर्गत शासनाने शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या होणाऱ्या जिल्ह्यांकरीता विविध उपाययोजना करण्याच्या अनुषंगाने उस्मानाबाद व यवतमाळ या दोन जिल्ह्यात बळीराजा चेतना अभियान ही योजना सुरु करण्यात आली होती. सदर योजनेच्या अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने मागील ५ वर्षांचा आढावा घेण्यात आला असता, शेतकरी आत्महत्या प्रकरणांमध्ये घट दिसून आलेली नसून योजनेचा प्रभावी परिणाम होत नसल्याचे दिसून आल्याने सदर योजना दिनांक ५ ऑगस्ट, २०२० च्या शासन निर्णयान्वये बंद करण्याचा निर्णय घेण्यात आला.

शेतकरी आत्महत्या रोखण्यासाठी प्रामुख्याने खालीलप्रमाणे उपाययोजना करण्यात येत आहेत :-

१) शेती पिकांसाठी पर्याप्त सुविधा उपलब्ध होण्यासाठी विदर्भातील आत्महत्येचे प्रमाण जास्त असलेल्या ६ जिल्ह्यांकरिता विशेष पॅकेजची योजना राबविण्यात आली.

२) शेतकऱ्यांना समुपदेशनाची व प्रबोधनाची आवश्यकता विचारात घेऊन विविध उपाययोजना

३) विशेष मदतीच्या कार्यक्रमांतर्गत शेतकऱ्यांच्या विकासासाठी "कृषी समृद्धी" योजनेच्या अनुषंगाने विविध विभागांकडून उपाययोजना करण्यात आल्या.

४) शेतकऱ्यांना अन्न सुरक्षा, आरोग्य सेवा, शेती विकासाचे कार्यक्रम राबविणे व त्यांच्या मुलांना शिक्षणाची सोय उपलब्ध करून देणे अशा उपाययोजनांची अंमलबजावणी करण्यासाठी कै.वसंतराव नाईक शेती स्वावलंबन मिशनची पुर्नरचना करण्यात आली आहे.

५) शेतमालाला हमीभाव, PK-KISAN सारख्या योजनांमार्फत शेतकऱ्यांवरील ताण कमी करण्याचा प्रयत्न करण्यात येत आहे. तसेच महात्मा ज्योतीराव फुले शेतकरी कर्जमुक्ती योजना राबविण्यात येत आहे.

(६) प्रश्न उद्भवत नाही.

राज्यातील दुर्गम भागात राहणारे तसेच आश्रमशाळेत शिकणारे आदिवासी
विद्यार्थी ऑनलाईन शिक्षणापासून वंचित असल्याबाबत

(२२) १५०६८ (२६-११-२०२०). श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्री.किसन कथोरे (मुरबाड), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्रीमती यामिनी यशवंत जाधव (भायखळा), श्री.राजेंद्र पाटणी (कारंजा), श्री.संतोष बांगर (कळमनुरी), श्री.प्रकाश फातर्पकर (चेंबूर), श्री.संजय पोतनीस (कलिना), श्री.लहू कानडे (श्रीरामपूर), श्री.पराग शाह (घाटकोपर पूर्व), श्री.रणधीर सावरकर (अकोला पूर्व), श्री.सुनिल राऊत (विक्रोळी), डॉ.बालाजी किणीकर (अंबरनाथ), श्री.संजय गायकवाड (बुलढाणा), श्री.चंद्रकांत (भाऊ) निंबाजी पाटील (मुक्ताईनगर), श्री.वैभव नाईक (कुडाळ), श्री.किशोर जोरगेवार (चंद्रपूर), श्री.विनोद अग्रवाल (गोंदिया), श्री.पृथ्वीराज चव्हाण (कराड दक्षिण), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्रीमती सुलभा खोडके (अमरावती), श्री.कुणाल पाटील (धुळे ग्रामीण), श्री.विकास ठाकरे (नागपूर पश्चिम), श्री.हिरामण खोसकर (इगतपूरी), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), कॅप्टन आर. सेल्वन (सायन-कोळीवाडा), श्री.विनोद निकोले (डहाणू), श्री.प्रमोद (राजू) रतन पाटील (कल्याण ग्रामीण), श्री.सदा सरवणकर (माहिम), श्री.शांताराम मोरे (भिवंडी ग्रामीण), श्री.सुनील राणे (बोरीवली), श्री.फारूक शाह (धुळे शहर), श्री.श्रीनिवास वनगा (पालघर), श्री.उदयसिंग राजपुत (कन्नड), श्री.महेंद्र थोरवे (कर्जत), श्री.कालीदास कोळंबकर (वडाळा) : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) राज्यातील दुर्गम भागात राहणारे तसेच आदिवासी आश्रमशाळेतील विद्यार्थ्यांना भ्रमणध्वनी, संगणक उपलब्ध नसल्याने आणि आंतरमायाजाल जोडणी अभावी कोरोना महामारीच्या काळात ऑनलाईन शिक्षण घेऊ न शकल्याने आदिवासी विभागाने अनलॉक शिक्षण पद्धती अमलात आणली असल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, आश्रमशाळेतील शिक्षक आजूबाजूच्या आदिवासी गावात जाऊन विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष मार्गदर्शन करणे अपेक्षित असताना खावटी अनुदान योजनेच्या सर्वेक्षणाच्या कामासाठी शिक्षकांची नियुक्ती करण्यात आली असल्याचे निदर्शनास आले हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उपरोक्त शिक्षण पद्धती अंमलात येण्याआधीच बंद करण्यात आल्याने राज्यातील ११५३ आश्रमशाळेतील सुमारे ५ लाख आदिवासी विद्यार्थी ऑनलाईन शिक्षणापासून वंचित राहिले असल्याचे निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, दुर्गम भागातील गरीब व गरजू आदिवासी विद्यार्थ्यांना शहरातील विद्यार्थ्यांप्रमाणे दर्जेदार शिक्षण उपलब्ध करून देण्याच्यादृष्टिने शासनाने कोणती उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी (०९-१२-२०२०) : (१) होय, हे खरे आहे.

- (२) शासन निर्णय क्रमांक, खाअयो-२०२०/प्र.क्र.३७/का. ०३, दिनांक ३० सप्टेंबर, २०२० अन्वये आदिवासी विकास विभागांत कार्यरत स्थानिक कर्मचारी (आदिवासी विकास निरीक्षक, शिक्षक, गृहपाल, अधीक्षक इ.) यांना खावटी योजनेअंतर्गत पात्र लाभार्थ्यांची यादी निश्चित करून अर्ज भरून घेण्याबाबत आदेशित करण्यांत आले आहे. सदर खावटी योजनेची अंमलबजावणी करण्यासाठी काही शिक्षकांवरच ग्राम समिती सदस्य म्हणून जबाबदारी सोपविण्यांत आलेली आहे. सदर खावटी योजनेकरिता नियुक्त केलेल्या शिक्षकांचे शैक्षणिक कामकाजाचे वाटप महिला शिक्षिका, स्त्री-अधीक्षिका, पुरुष अधीक्षक व मुख्याध्यापक तसेच उर्वरित शिक्षक, कर्मचारी यांच्याकडे वाटप करण्यांत आले होते. अनलॉक उपक्रमांतर्गत गाव-पाड्यांवर स्वयंस्फूर्तीने स्थानिक संसाधन समुह शिक्षणाचे काम करित असल्यामुळे खावटी सर्वेक्षणाचे काम सुरु असतांनाही मुलांच्या शिक्षणामध्ये खंड पडणार नाही याची दक्षता शाळास्तरावरून घेण्यात आलेली आहे. खावटी योजनेअंतर्गत सर्वेक्षणाचे काम पूर्ण झाल्यानंतर या प्रयोजनासाठी नियुक्त केलेले शिक्षकसुद्धा अनलॉक लर्निंग उपक्रमात नियोजनानुसार सहभागी झालेले आहेत.
- (३) व (४) राज्यात ऑनलाईन शिक्षण देण्याचा एक मतप्रवाह सुरु असतांना आदिवासी विद्यार्थी, तो राहत असलेला भाग दुर्गम व कोणत्याही प्रकारच्या ऑनलाईन सुविधा उपलब्ध नसणे या कारणाने शिक्षणापासून वंचित राहिलेला नाही. अनलॉक लर्निंगद्वारे विद्यार्थ्यांच्या दारी शिक्षण पोहचविण्यासाठी सुनियोजित आखणी करून शिक्षक, स्थानिक संसाधन समुह यांच्याद्वारे "अनलॉक लर्निंग" हा ऑफलाईन शिक्षणाचा उपक्रम सुरु ठेवलेले आहे. सर्व शासकीय व अनुदानित आश्रमशाळांकडून गाव-पाडा निहाय विद्यार्थ्यांच्या याद्या तयार

करण्यांत आल्या असून आश्रमशाळेतील शिक्षकांकडे गाव-पाड्याचे पालकत्व देण्यांत आलेले आहे. गाव-पाडा निहाय भेटीकरिता आश्रमशाळास्तरावर साप्ताहिक/मासिक नियोजन करण्यांत आले असून नियोजनानुसार शिक्षक भेटी देत आहेत.

संसाधन समूहांच्या सहकार्याने स्थानिक पातळीवर सूक्ष्म नियोजन करून जास्तीत-जास्त विद्यार्थ्यांपर्यंत नियमितपणे पोहोचून विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यात येत आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

भीमाशंकर अभयारण्यातील साकरमाची (जि.पुणे) ग्रामस्थांचे पुनर्वसन प्रलंबित असल्याबाबत

(२३) १५०७५ (२५-११-२०२०). श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), अॅड.पराग अळवणी (विलेपार्ले), श्री.प्रशांत ठाकूर (पनवेल), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्रीमती मनिषा चौधरी (दहिसर), श्री.किसन कथारे (मुरबाड), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पुणे जिल्ह्यातील माळीण गावातील दुर्घटना घडल्यानंतर भीमाशंकर अभयारण्यातील साकरमाची गावातील ग्रामस्थांना मुरबाड तालुक्या शेजारी असलेल्या लांबाचीवाडी येथे तात्पुरत्या पत्राच्या शेड मध्ये स्थलांतरित करण्यात आले असल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, ग्रामस्थांचे स्थलांतर होऊन सात वर्षे उलटून देखील अद्यापपर्यंत ग्रामस्थांचे पुनर्वसन झाले नसल्याचे निदर्शनास आले, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, लांबाचीवाडी येथे पत्र्याच्या शेड मध्ये रहावे लागत असल्याने पावसाळ्यामध्ये ग्रामस्थांना वन्यप्राण्यांसह सरपटणारे प्राणी निदर्शनास आल्याने त्यांच्यामध्ये भितीचे वातावरण निर्माण झाले आहे, हे खरे आहे काय,

(४) असल्यास, गावांचे पुनर्वसन करण्याची जबाबदारी पुणे जिल्हा प्रशासनाची असल्याने उक्त प्रस्ताव सादर करून मुरबाडचे वनक्षेत्रपाल यांनी मंजूरीसाठी शासनाकडे पाठवला आहे हे खरे आहे काय,

(५) असल्यास, साकरमाची गावातील ग्रामस्थांचे पुनर्वसन करण्याबाबतच्या प्रस्तावावर शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे, नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. संजय राठोड (०२-१२-२०२०) : (१) मौजे साखरमाची येथील संकलित यादीतील ४६ कुटुंबांपैकी २२ कुटुंबांचे सर्व क्रमांक ३८ या खाजगी मालकीच्या क्षेत्रावर तात्पुरत्या स्वरूपात तर ४ कुटुंबांचे मौजे लांबाचीवाडी (मुरबाड), ता. मुरबाड येथे राहण्याची व्यवस्था करण्यात आली आहे.

(२) मौजे साखरमाची येथील संकलित यादीतील ४६ कुटुंबांनी पुनर्वसनाकरीता निवडलेले क्षेत्र हे राखीव व संरक्षित वन असून सदर क्षेत्राचा वनेत्तर वापर करण्याकरीता वन संवर्धन

अधिनियम १९८० अंतर्गत वळतीकरण करणे आवश्यक आहे. त्यानुसार सदर क्षेत्राचा वळतीकरणाचा प्रस्ताव केंद्र शासनास ऑनलाईन सादर करण्यात आला असून त्या अनुषंगाने केंद्र शासनामार्फत मान्यत प्राप्त होणे अपेक्षित आहे.

(३) हे खरे नाही.

(४) मौजे साखरमाची येथील पूर्णवसन करण्यात आलेल्या कुटुंबीयाना तात्पुरत्या निवाऱ्याची सोय व इतर तातडीच्या मुलभूत सोयी सुविधा रु. ४३,८२,९७४/- इतका निधी खर्च करून उपलब्ध करून देण्यात आलेल्या आहेत.

(५) मौजे साखरमाची येथील संकलित यादीतील ४६ कुटुंबांनी पूर्णवसनाकरीता निवडलेले क्षेत्र हे राखीव व संरक्षित वन असून सदर क्षेत्राचा वनेत्तर वापर करण्याकरीता वन संवर्धन अधिनियम १९८० अंतर्गत वळतीकरण करणे आवश्यक आहे. त्यानुसार सदर क्षेत्राचा वळतीकरणाचा प्रस्ताव केंद्र शासनास ऑनलाईन सादर करण्यात आला असून त्या अनुषंगाने केंद्र शासनामार्फत मान्यत प्राप्त होणे अपेक्षित आहे.

राज्य आदिवासी विकास महामंडळ (ता.शहापूर, जि.ठाणे) मार्फत चिंबीपाडा आश्रमशाळेत वाटप करण्यात आलेले तांदुळ निकृष्ट दर्जाचे असल्याबाबत

(२४) १५१३६ (२५-११-२०२०). श्री.दौलत दरोडा (शहापूर), श्री.अनिल पाटील (अमळनेर), श्री.नितीन अर्जुन (ए.टी.) पवार (कळवण), श्री.राजेश पाटील (बोईसर) : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) राज्य आदिवासी विकास महामंडळ (जि.ठाणे, ता.शहापूर) मार्फत भिवंडी ग्रामीण भागातील चिंबीपाडा, खडकी, लाखिवली, जुनांदुरखी व कांबे येथील आदिम जमातीच्या कुटुंबियांना दिनांक ७ ऑक्टोबर, २०२० रोजी वा त्यासुमारास चिंबीपाडा आश्रमशाळा येथे तांदुळ वाटप करण्यात आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, आदिम जमातीला कुटुंबाना वाटप केलेले तांदुळ अत्यंत निकृष्ट दर्जाचे तसेच अळयाही पडलेले असल्याचे माहे आक्टोबर, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी आदिम जमातीच्या लोकांनी महामंडळाच्या शहापूर येथील कार्यालयात भोजन आंदोलन करून अळी मिश्रीत कुजलेल्या तांदळाचा भात अधिका-यांना खायला देऊन निषेध व्यक्त केला, हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले, चौकशीच्या अनुषंगाने संबंधित दोषी अधिकारी व कर्मचारी यांच्यावर कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी (०३-१२-२०२०) : (१) होय. हे खरे आहे.

(२) होय. अंशतः खरे आहे.

(३) होय. अंशतः खरे आहे.

(४) वाटप केलेल्या तांदूळाबाबत श्रमजीवी संघटनेने केलेल्या तक्रारीच्या अनुषंगाने उप व्यवस्थापक, प्रादेशिक कार्यालय, जव्हार यांना दिनांक ०८.१०.२०२० रोजीच्या आदेशान्वये निलंबित करण्यांत आले आहे. प्रस्तुत प्रकरणी चौकशी अधिकाऱ्याची नियुक्ती करण्यांत आली असून, चौकशी अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर योग्य ती कार्यवाही करण्यांत येईल. या प्रकरणी मा.मुख्यमंत्री महोदयांच्या अध्यक्षतेखाली दिनांक २८.१०.२०२० रोजी झालेल्या निदेशानुसार खराब तांदूळाचे वाटप न करण्याचा निर्णय घेतला आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

चंद्रपूर व गडचिरोली जिल्ह्यातील दारूबंदीचा फेरविचार करण्यासाठी नेमलेल्या समितीबाबत

(२५) १५२२३ (२६-११-२०२०). श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), श्री.संजय सावकारे (भुसावळ) : सन्माननीय राज्य उत्पादन शुल्क मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) चंद्रपूर व गडचिरोली जिल्ह्यातील दारूबंदीचा फेरविचार करण्यासाठी समिती स्थापन करण्याची घोषणा पालकमंत्री, चंद्रपूर यांनी केली असून दिनांक ३० सप्टेंबर, २०२० रोजी वा त्यासुमारास मंत्रालयात झालेल्या बैठकीत एक समिती गठीत करण्याचा निर्णय घेऊन समितीने दीड महिन्यात अहवाल सादर करण्याबाबत निश्चित करण्यात आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, दारूबंदीचे चांगले परिणाम दिसत असताना चंद्रपूर व गडचिरोली या दोन जिल्ह्यातील दारूबंदी उठविण्याची कारणे काय आहे व सदरहू समिती स्थापन करण्यात आली आहे काय,

(३) असल्यास, चंद्रपूर जिल्ह्यातील ६०० ग्राम पंचायतींनी व गडचिरोली जिल्ह्यातील ११०० ग्राम पंचायतींनी ग्रामसभेत दारूबंदीचे ठराव पारित करून ही दारूबंदी मिळवली असल्यामुळे पालकमंत्री यांच्या आदेशाने गठित करण्यात आलेली समिती तात्काळ बरखास्त करण्याची कार्यवाही करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. दिलीप वळसे-पाटील (०७-१२-२०२०) : (१), (२) व (३) चंद्रपूर आणि गडचिरोली जिल्ह्यातील अवैध दारू विक्री व्यवसायासंदर्भात मा.पालकमंत्री, चंद्रपूर यांच्या विनंतीच्या अनुषंगाने मा.मंत्री, राज्य उत्पादन शुल्क यांच्या अध्यक्षतेखाली दि.३० सप्टेंबर, २०२० रोजी बैठक झाली. चंद्रपूर जिल्ह्यात सन २०१५ पासून लागू असलेली दारूबंदी उठविण्याबाबत प्राप्त मागण्यांच्या अनुषंगाने सर्वकष विचारविनिमय करून निर्णय घेण्याच्या दृष्टीने शासनास शिफारस करण्यासाठी उच्चस्तरीय समिती स्थापन करण्याचा निर्णय सदर बैठकीत घेण्यात आला आहे. त्यानुसार समिती स्थापन करण्याची कार्यवाही सुरु आहे. चंद्रपूर व गडचिरोली या दोन जिल्ह्यातील दारूबंदी उठविण्याबाबत कोणताही निर्णय शासनाने अद्याप घेतलेला नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**कऱ्हाड (जि.सातारा) येथे युनिटी इंडस्ट्रीयल को.ऑप. सोसायटीने
शासनाची केलेली फसवणूक**

- (२६) १५३३५ (१३-११-२०२०). श्रीमती यामिनी यशवंत जाधव (भायखळा) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) कऱ्हाड तालुक्यातील (जि.सातारा) विरवडे, सुर्ली, येथील युनिटी इंडस्ट्रीयल को.ऑप. सोसायटीने वेगवेगळ्या प्रकल्पांसाठी घेतलेल्या २ कोटी ११ लाख ७० हजार ३८६ रुपयांचा गैरव्यवहार करून शासनाची फसवणूक केल्याचे उप लेखापरीक्षक, कऱ्हाड यांनी दिनांक १० ऑक्टोबर, २०२० रोजी केलेल्या तपासणीत निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, याप्रकरणी केलेल्या चौकशीत काय आढळून आले आहे व त्यानुसार कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (२७-११-२०२०) : (१) होय.

- सदर संस्थेच्या दि.१.४.२०१० ते दि.३१.३.२०१९ या कालावधीच्या लेखापरीक्षणासाठी उपलेखापरीक्षक, सहकारी संस्था, पाटण यांची नियुक्ती करण्यात आली होती. सदर संस्थेच्या लेखापरीक्षणावेळी रक्कम रु.२,११,७०,३८६/- चा अपहार झाल्याचे निदर्शनास आले आहे.
- (२) सदर संस्थेच्या लेखापरीक्षणात अपहार झाल्याचे निदर्शनास आल्यानुसार उपलेखापरीक्षक, सहकारी संस्था, पाटण यांनी उपनिबंधक, सहकारी संस्था, कराड यांना अहवाल सादर केला. उपनिबंधक, सहकारी संस्था, कराड यांनी त्यांच्या दि.२९.९.२०२० च्या पत्रानुसार उपलेखापरीक्षक, सहकारी संस्था, पाटण यांना अपहारास जबाबदार असलेल्या व्यक्तींविरुद्ध प्रथम खबर अहवाल (FIR) दाखल करण्यासाठी प्राधिकृत केले. त्यानुसार उपलेखापरीक्षक, सहकारी संस्था, पाटण यांनी गुन्हा नोंद क्र.०४८७, दि.८.१०.२०२० रोजी कराड शहर पोलीस ठाण्यामध्ये जबाबदार व्यक्तींविरुद्ध भारतीय दंड संहिता कलम ४२०, ४०६, ४०९, ३४ व १२० (ब) नुसार फौजदारी गुन्हा दाखल केलेला आहे. त्यानुसार पोलिस तपास सुरू आहे.

कोकणातील नुकसानग्रस्त आंबा बागायतदारांच्या पीक कर्जावरील व्याज माफ करण्याबाबत

- (२७) १५४६८ (१३-११-२०२०). श्री.भास्कर जाधव (गुहागर) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) अवकाळी पावसामुळे सन २०१४-१५ मध्ये कोकणातील आंबा बागायतदारांचे प्रचंड नुकसान झाल्यानंतर बागायतदारांच्या आंबा पीक कर्जावरील व्याज माफ करण्याची घोषणा शासनाने केली, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, व्याजमाफीबरोबरच बागायतदारांच्या कर्जाचे पुनर्गठन तसेच त्या कर्जावरील पहिल्या वर्षाचे व्याजदेखील शासन भरेल, असाही निर्णय घेण्यात आला होता, हेही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने किती बागायतदारांना किती रकमेचे व्याज माफ करण्यात आले वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (२७-११-२०२०) : (१) होय.

(२) होय.

(३) सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, शासन निर्णय दिनांक ०७/०७/२०१५ नुसार राज्यामध्ये फेब्रुवारी-मार्च, २०१५ या कालावधीत अवेळी पाऊस व गारपीट यामुळे राज्यातील आपद्ग्रस्त झालेल्या जिल्ह्यांना मदत करण्याचा निर्णय घेण्यात आला. सदर शासन निर्णयानुसार कोकणामधील रत्नागिरी जिल्ह्यातील ११६ शेतकऱ्यांचे रु.१५,४९,३३६ इतक्या रकमेचे, बाधित पीकावरील तीन महिन्यांच्या कालावधीसाठी व्याजमाफ करण्याबाबतचे प्रस्ताव मंजूर करण्यात आले असून अशी रक्कम लाभार्थी शेतकऱ्यांच्या बचत खाती वर्ग करण्यात आली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**मुल (जि.चंद्रपूर) तालुक्यात ए.जी. गावठान फिडरवरील
(Agricultural Feeder) लोडशेडींगबाबत**

(२८) १५४८८ (२७-११-२०२०). **श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर) :** सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मुल (जि.चंद्रपूर) तालुक्यात शेतकऱ्यांची शेतजमीन ए.जी. गावठाण फिडरलगत (Agricultural Feeder) असल्याने शेतीकरिता महावितरण कंपनीकडून विदयुत जोडणी घेतली आहे हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, महावितरणतर्फे दिवसातून १६ तास लोडशेडींग होत असल्याने शेत पिकासाठी मुबलक पाणी उपलब्ध होत नसून शेतकऱ्यांचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान होत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, लोडशेडींग कायमस्वरूपी बंद करण्याबाबत लोकप्रतिनिधी बल्लारपूर यांनी दिनांक १७ सप्टेंबर, २०२० रोजी वा त्यासुमारास व्यवस्थापकीय संचालक, महावितरण मुंबई यांना लेखी निवेदन सादर केले आहे, हे खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त निवेदनाच्या अनुषंगाने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत (०३-१२-२०२०) : (१) चंद्रपूर जिल्ह्याअंतर्गत मुल तालुक्यात कृषी वाहिनी विलगीकरणाचे काम सुरु असून सद्यस्थितीत सदर कृषी वाहिनीवर ५७ कृषी वीज जोडण्या आहेत.

(२), (३) व (४) शेतीसाठी मुबलक वीज पुरवठा करण्याच्या मागणीबाबतचे स्थानिक लोकप्रतिनिधींचे दिनांक १७.०९.२०२० रोजीचे निवेदन प्राप्त झाले आहे. राज्यात कृषी वाहिन्यांवर सद्यस्थितीत भारनियमन केले जात नाही. तथापि, पाण्याचे योग्य नियोजन करण्यासाठी तसेच कृषी पंपांसाठी आवश्यक असलेला विद्युत पुरवठा लक्षात घेऊन, महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या निर्देशानुसार राज्यात, चंद्रपूर जिल्ह्यासहीत सर्व कृषी वाहिन्यांवरील कृषी ग्राहकांना रात्रीच्या काळात १० तास किंवा दिवसा ८ तास ३ फेज वीजेची उपलब्धता चक्राकार पध्दतीने देण्यात येत आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

आदिवासींसाठी देण्यात येणाऱ्या खावटी योजनेच्या अनुदानात वाढ करण्याबाबत

(२९) १५५९६ (२६-११-२०२०). श्री.मनोहर चंद्रिकापूरे (अर्जुनी-मोरगांव), श्री.नितिन अर्जुन (ए.टी.) पवार (कळवण), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.सुनील राणे (बोरीवली), श्रीमती सरोज आहिरे (देवळाली), श्री.अतुल भातखळकर (कांदिवली पूर्व), श्री.फारूक शाह (धुळे शहर), श्री.कालीदास कोळंबकर (वडाळा), अॅड.आशिष जयस्वाल (रामटेक), श्री.हितेंद्र ठाकूर (वसई), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी), श्री.कुणाल पाटील (धुळे ग्रामीण), श्री.देवेंद्र फडणवीस (नागपूर दक्षिण पश्चिम), श्री.चंद्रकांत (दादा) पाटील (कोथरुड), अॅड.आशिष शेलार (वांद्रे पश्चिम), श्री.राधाकृष्ण विखे-पाटील (शिर्डी), श्री.सुभाष देशमुख (सोलापूर दक्षिण), श्री.राम कदम (घाटकोपर पश्चिम), श्री.अभिमन्यु पवार (औसा) : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) सन २०१३ -२०१४ मध्ये बंद करण्यात आलेल्या खावटी अनुदान योजनेचे पुनरुज्जीवन करून सन २०२०-२०२१ या वर्षासाठी सदर योजना सुरु करण्याचा निर्णय माहे ऑगस्ट, २०२० च्या मंत्रीमंडळ बैठकीत घेऊन त्याबाबत शासन निर्णय दिनांक ९ सप्टेंबर, २०२० रोजी निर्गमित करण्यात आला, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, या योजनेनुसार पात्र आदिवासी कुटूंबांना प्रति कुटूंब चार हजार रुपयांपैकी २ हजार रुपये अन्नधान्य वस्तुस्वरूपात तर २ हजार रुपये लाभार्थ्यांच्या बँक अथवा टपाल खात्यात वितरित करण्यात येणार असल्याचे सदर शासन निर्णयात नमूद करण्यात आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, आदिवासी जनतेला खावटी रक्कम वाटपासोबत आदिवासी मुलांना इतर शैक्षणिक सुविधा, मध्यान्ह भोजन तसेच आहार भत्ता देण्यात येत असून ह्या बाबी गेल्या सहा महिन्यापासून प्रलंबित असल्याचे निदर्शनास आले आहे , हे ही खरे आहे काय,

(४) असल्यास, राज्यात सन २०११ मध्ये करण्यात आलेल्या जनगणनेनुसार १ कोटी ५ लाख १० हजार एवढी आदिवासी लोकसंख्या असताना या योजनेसाठी तरतूद केलेली ४८६ कोटी

रक्कम अपुरी असल्याने १० लाखापेक्षा अधिक कुटूंबे या योजनेच्या लाभापासून वंचित राहात असल्याचे, निदर्शनास आले आहे हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, या योजनेच्या निकषात बदल करण्यात यावा व ही योजना सर्व आदिवासींना सरसकट लागू करावी, अशी मागणी श्रमजीवी संघटना व अन्य सामाजिक संघटनेच्या पदाधिकाऱ्यांनी शासनाकडे केली असल्याचे दिनांक १६ सप्टेंबर, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(६) असल्यास, उक्त मागणीच्या अनुषंगाने आदिवासींना देण्यात येणाऱ्या खावटी योजनेच्या अनुदानात वाढ करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे, नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी (०३-१२-२०२०) : (१) व (२) होय. हे खरे आहे.

(३) सदर बाब या विभागाशी संबंधित नाही.

(४) शासन निर्णय दिनांक दि.०९.०९.२०२० अन्वये खावटी अनुदान योजनेमध्ये खालीलप्रमाणे लाभार्थी निश्चित करण्यात आलेले आहेत.

अ.क्र.	तपशिल	कुटूंब संख्य
१	मनरेगावर एक दिवस कार्यरत असलेले आदिवासी मजूर (दि. एप्रिल, २०१९ ते ३१ मार्च, २०२० या कालावधीत).	४,००,०००
२	आदिम जमातीची सर्व कुटूंबे.	२,२६,०००
३	पारधी जमातीची सर्व कुटूंबे.	६४,०००
४	जिल्हाधिकारी यांच्या सल्लयाने प्रकल्प अधिकारी यांनी निश्चित केलेली गरजू आदिवासी कुटूंबे ज्यामध्ये परितकत्या, घटस्फोटीत महिला, विधवा भुमीहीन शेतमजूर, अपंग व्यक्ति असलेले कुटूंब, अनाथ मुलांचे संगोपन करणारे कुटूंब.	३,००,०००
५	वैयक्तिक वनहक्क प्राप्त झालेली वनहक्कधारक कुटूंबे.	१,६५,०००
एकूण :-		११,५५,०००

(५) होय. हे खरे आहे.

(६) याबाबत दिनांक १२ ऑगस्ट, २०२० रोजी मा.मंत्रीमंडळाने निर्णय घेतलेला आहे. तसेच सध्या राज्याची आर्थिक स्थिती लक्षात घेता यात वाढ करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन नाही. यास्त्व विलंब झालेला नाही.

परळी (जि.बीड) येथील औष्णिक विद्युत केंद्रात वाजवी दरापेक्षा जादा दराने निविदा काढून केलेला गैरव्यवहार

(३०) १५६१४ (२५-११-२०२०). श्री.रत्नाकर गुट्टे (गंगाखेड) : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) परळी (जि.बीड) येथील औष्णिक विद्युत केंद्रात वाजवी दरापेक्षा जादा दराने निविदा काढून त्याचा कार्यादेश देऊन महाजनकोचे कोट्यवधी रुपयांचे नुकसान होत असल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी सखोल चौकशी करून संबंधित दोषी असणा-यांवर कारवाई करण्याबाबतची मागणी स्थानिक लोकप्रतिनिधी (गंगाखेड) यांनी मा.ऊर्जा मंत्री, मुख्य अभियंता, परळी थर्मल पॉवर स्टेशन यांच्याकडे दिनांक २० जून, २०२० रोजी तसेच संचालक, महाराष्ट्र स्टेट पॉवर जनरेशन कंपनी लि., मुंबई यांच्याकडे दिनांक १८ मार्च, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निवेदनाद्वारे केली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त निवेदनाच्याअनुषंगाने शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीचे निष्कर्ष काय आहेत, चौकशीच्या अनुषंगाने पुढे कोणती कार्यवाही करण्यात आली वा येत आहे,

(४) नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत (२७-११-२०२०) : (१) (२) व (३) श्री.राजेभाऊ श्रीराम फड, युवाअध्यक्ष राष्ट्रवादी समाजपक्ष, परळी वैजनाथ यांनी परळी औष्णिक विद्युत केंद्र कोळसा हाताळणी विभाग येथील टेंडर क्रमांक ५१४८८ आणि ५१४८९ च्या संदर्भात तक्रार केली होती. सदर तक्रारीच्या अनुषंगाने चौकशी करण्यासाठी परळी औष्णिक विद्युत केंद्र स्थरावर स्थानिक कार्यालयीन समिती गठीत करण्यात आली होती.सदर समितीने त्यांचा अहवाल मुख्य अभियंता, परळी औष्णिक विद्युत केंद्र यांना सादर केला. सदरील अहवालानुसार या तक्रारीमध्ये तथ्य आढळून आलेले नाही त्यामुळे कार्यवाही करण्याच्या प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

विरूर स्टेशन, राजुरा व कोठारी (जि.चंद्रपुर) येथील वनपरिक्षेत्रात वाघाने केलेल्या हल्ल्याबाबत

(३१) १५९४६ (२७-११-२०२०). श्री.सुधीर मुनगंटीवार (बल्लारपूर) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) विरूर स्टेशन, राजुरा व कोठारी (जि.चंद्रपुर) येथील वनपरिक्षेत्रात नरभक्षी वाघाने केलेल्या हल्ल्यात अनेक नागरिकांचे मृत्यू झाल्याचे निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, परिसरात वाघ आढळून आल्याने ग्रामस्थांमध्ये भितीचे वातावरण निर्माण झाले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, वाघाच्या हल्ल्यात मृत्युमुखी पडलेल्या व्यक्तींच्या कुटूंबियांना आर्थिक मदत देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) असल्यास, सदर वाघाचा बंदोबस्त करण्याच्या दृष्टीने वनविभागाने कोणती उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. संजय राठोड (०२-१२-२०२०) : (१) मध्य चांदा वन विभागांतर्गत वाघाच्या हल्ल्यात एकूण आठ व्यक्तींचा मृत्यु झाला असल्याचे निदर्शनास आले आहे.

(२) हे खरे आहे.

(३) प्रचलित शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार मृत व्यक्तीच्या कायदेशीर वारसास अर्थसहाय्य अदा करण्यात आले आहे.

(४) सदर नरभक्षक वाघाला दिनांक २७.१०.२०२० रोजी जेरबंद करण्यात आले असून त्याला गोरेवाडा प्राणी संग्रहालय व बचाव केंद्र नागपूर येथे स्तलांतरीत करण्यात आले आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**शहाड (जि.ठाणे) येथील बंद पडलेल्या एन.आर.सी. कंपनीतील
कामगारांना विकासकाकडून थकीत देणी देण्याबाबत**

(३२) १५९७१ (२६-११-२०२०). श्री.सुनिल प्रभू (दिंडोशी) : सन्माननीय कामगार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) शहाड (जि.ठाणे) येथील ११ वर्षापूर्वी बंद पडलेल्या एन.आर.सी. कंपनीतील ४००० कामगारांची १ हजार ३०० कोटी रुपयांची थकीत देणी कंपनीचे प्रशासन आणि टाळेबंदी नंतर ४४३ एकर जमीनीसह कंपनीचा ताबा घेणाऱ्या विकासकांनी आजतागायत कामगारांना उपलब्ध करून दिली नसल्याचे दिनांक २० सप्टेंबर, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, कंपनीच्या एकूण ४४३ एकर जागेपैकी काही शासकीय मालकीचा असलेला भूभाग शासन जमा करण्याऐवजी शासनाच्या अधिकाऱ्यांनी विकासकाबरोबर संगनमत करून सदर शासकीय जमीन शासनाकडे जमा करण्याकडे दुर्लक्ष केले असून, तसेच कंपनी व विकासकाने कामगारांची १३०० कोटीची देय देणी न देता केवळ १०० कोटी देऊन कामगारांची व शासनाची फसवणूक करीत असल्याची बाब निदर्शनास आली आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, सदर प्रकरणाची चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्यानुषंगाने ४ हजार कामगारांची १३०० कोटीची देय थकीत देणी विकासकाकडून मिळवून देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. दिलीप वळसे-पाटील (०१-१२-२०२०) : (१) व (२) सदरचे प्रकरण सद्यःस्थितीत राष्ट्रीय कंपनी कायदा न्यायाधिकरण (National Company Law Tribunal) यांचेकडे सुरु असून, न्यायाधिकरणाने दिनांक १३/०३/२०२० रोजीच्या आदेशान्वये मे.अदानी प्रॉपर्टीज प्रा.लि.यांनी दिनांक १०/०५/२०१९ रोजी दाखल केलेला Resolution Plan मान्य केला आहे. सदर योजनेनुसार न्यायाधिकरणाने कामगारांची देणी देण्याकरिता रु.३२.१६ कोटी मंजूर केलेले आहेत. याशिवाय मे.अदानी प्रॉपर्टीज प्रा.लि. व एन.आर.सी.मजदूर संघ यांच्यामध्ये दिनांक २२/०१/२०२०, दि.३१/०८/२०२० व दिनांक १५/०९/२०२० रोजी करार होवून अतिरिक्त रु.६८ कोटी

अटी व शर्तीसह विशेष लाभ योजना म्हणून कामगारांची देणी देण्याची तरतूद केली आहे. त्यानुसार एकूण रु.१०० कोटी कामगारांची देणी देण्याकरिता तरतूद केलेली आहे. सदरची संपुर्ण कार्यवाही न्यायाधिकरणाने नियुक्त केलेल्या अंतरिम निर्णय व्यावसायिक (Interim Resolution Professional) यांचेकडून करण्यात येत आहे.

(३) एन.आर.सी एम्प्लॉईज युनियन व ऑल इंडिया इंडस्ट्रीयल अॅन्ड जनरल वर्कर्स युनियन यांनी राष्ट्रीय कंपनी कायदा न्यायाधिकरणाच्या दिनांक १३/०३/२०२० रोजीच्या आदेशाविरुद्ध राष्ट्रीय कंपनी कायदा अपिलीय न्यायाधिकरण, नवी दिल्ली यांचेकडे अनुक्रमे अपील क्र.६४४/२०२० व ६६२/२०२० अपील दाखल केले आहे. सद्यःस्थितीत सदर प्रकरण न्यायप्रविष्ट आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**विदर्भात १ हजार १४ उद्योग मागील तीन वर्षांपासून
विद्युत जोडणीच्या प्रतिक्षेत असल्याबाबत**

(३३) १६१६७ (१३-११-२०२०). श्री.राजेंद्र पाटणी (कारंजा), श्री.संजय केळकर (ठाणे), श्री.बंटी भांगडिया (चिमूर) : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) विदर्भात १ हजार १४ उद्योग मागील गत तीन वर्षांपासून विद्युत जोडणीच्या प्रतिक्षेत असल्याची बाब माहे ऑक्टोबर, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आली, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उद्योगांना चालना मिळावी यासाठी शासनाने एक खिडकी योजनेमधून सर्व कामे पुर्ण होतील असे सांगण्यात आले असले तरी प्रत्यक्षात मैत्री पोर्टलच्या माध्यमातून दोन ते तीन वर्षांपूर्वी उद्योजकांनी अर्ज करून मागणी नोंदविली असतानाही महावितरण कडून अद्यापपर्यंत जोडण्या मिळाल्या नसल्याचे निदर्शनास आले हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, असल्यास चौकशीच्या अनुषंगाने उद्योजकांना विज जोडणी मिळण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे.

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत (०१-१२-२०२०) : (१) हे खरे नाही. तथापि याबाबतचे वृत्त दिनांक ०६ ऑक्टोबर, २०२० रोजी स्थानिक वृत्तपत्रात प्रसिध्द झाले होते.

विदर्भ प्रादेशिक विभागात मागील तीन वर्षांच्या कालावधीमध्ये माहे ऑक्टोबर, २०२० अखेर लघुदाब व उच्चदाब औद्योगिक वीज जोडणीकरिता आवश्यक कागदपत्रांसह एकूण ३२८६ परिपूर्ण अर्ज प्राप्त झाले. प्राप्त अर्जापैकी ३१२२ मागणी अर्जांना नवीन वीज जोडणीकरिता मंजूरी देण्यात आलेल्या असून त्यापैकी २९८३ ग्राहकांना वीज जोडणी देण्यात आलेली आहे व उर्वरित कामे प्रगतीपथावर आहेत.

(२) व (३) हे खरे नाही. राज्यात उद्योगांना चालना देण्याकरिता शासनाने मंत्री पोर्टलच्या माध्यमातून एक खिडकी योजनेद्वारे नवीन औद्योगिक वीज जोडणी अर्जाची सुविधा उपलब्ध करून दिलेली आहे.

औद्योगिक ग्राहकांना नवीन वीज जोडणी देण्याच्या प्रक्रियेमध्ये सुलभता तसेच पारदर्शकता आणण्याच्या दृष्टीने महावितरण कंपनीतर्फे मानवी हस्तक्षेप टाळण्याकरिता संपूर्ण प्रक्रिया ऑनलाईन करण्यात आली आहे. तसेच जागेच्या मालकी अथवा भाडेकराराची कागदपत्रे व ओळखपत्र या दोन कागदपत्रांच्या आधारे नवीन औद्योगिक वीज जोडणी देण्यात येते. प्रक्रियेमध्ये सुलभता व गतीमानता यावी याकरिता संच मांडणी प्रमाणपत्र, स्व-घोषित पध्दतीने ऑनलाईन अॅग्रीमेंटद्वारे अपलोड करण्याची सुविधा उपलब्ध करण्यात आलेली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

शिरूर तालुक्यातील (जि.पुणे) महाराष्ट्र राज्य विज वितरण कंपनीचे जळालेले व चोरी गेलेल्या राहित्राच्या जागी नविन रोहित्र मिळणेबाबत

(३४) १६१९३ (१६-११-२०२०). श्री.अशोक पवार (शिरूर), श्री.दिलीप मोहिते-पाटील (खेड आळंदी), श्री.चेतन तुपे (हडपसर), श्री.सुनिल शेळके (मावळ), श्री.सुनिल टिंगरे (वडगाव शेरी) : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) शिरूर (जि.पुणे) तालुक्यात रोहित्र जळण्याचे प्रमाण जास्त असल्याने जळालेल्या, नादुरुस्त तसेच चोरी झालेल्या रोहित्राच्या ठिकाणी दुरुस्त केलेले किंवा नवीन रोहित्र बसविण्याकरिता विलंब होत आहे हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, शिरूर तालुक्यात सप्टेंबर २०२० अखेर २२/ केव्ही १०० केव्हीए रोहित्रे ७५, ११ केव्ही /१०० केव्हीए ५० रोहित्रे, २२ केव्ही/६३ केव्हीए ५० रोहित्रे, ११ केव्ही/६३ केव्हीए ५० रोहित्रे अशी एकूण २२५ रोहित्रे नादुरुस्त तसेच चोरी झालेली आहेत हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, रोहित्रे केडगांव विभागाला उपलब्ध होत नसल्याने व त्यांच्याकडून शेतकऱ्यांना वेळेवर न मिळाल्याने शेतकऱ्यांचे पिकांचे नुकसान होत आहे हे खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय निष्पन्न झाले, त्यानुषंगाने शेतकऱ्यांना रोहित्र उपलब्ध करून देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत (०३-१२-२०२०) : (१) हे खरे आहे.

(२) शिरूर तालुक्यात सप्टेंबर, २०२० अखेर एकूण ६३१ रोहित्रे नादुरुस्त झाली होती व २२ केव्ही/१०० के.व्ही.ए क्षमतेचे ७ रोहित्रे, २२ केव्ही/६३ केव्हीए क्षमतेचे ६ रोहित्रे अशी एकूण १३ रोहित्रे चोरीस गेली होती. ६३१ नादुरुस्त रोहित्रे व १३ चोरीस गेलेली रोहित्रे अशी एकूण ६४४ रोहित्रे बदलण्यात आली आहेत. रोहित्रे चोरीबाबत स्थानिक पोलीस स्टेशनमध्ये तक्रार करण्यात आली आहे.

(३) हे खरे नाही.

(४) नादुरुस्त झालेली रोहित्रे दुरुस्त करण्यासाठी केडगाव विभागाकरिता एकूण २२ व शिरूर तालुक्यासाठी एकूण १३ ठेकेदारांची नेमणूक केलेली आहे. तसेच नादुरुस्त रोहित्रे तातडीने बदलण्यासाठी २ ठेकेदारांना वाहतुकीचे वेगळे कार्यादेश दिलेले आहेत. नादुरुस्त रोहित्रे तातडीने बदलण्याची कार्यवाही महावितरण कंपनीमार्फत करण्यात येत आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

चंद्रभागा (ता.पंढरपूर, जि.सोलापूर) येथे झालेल्या पावसामुळे नदीच्या तीरावर असलेल्या कुंभार घाटाची भिंत कोसळून झालेली दुर्घटना

(३५) १६२३१ (१३-११-२०२०). श्री.संजय पोतनीस (कलिना), श्री.वैभव नाईक (कुडाळ), श्री.किशोर जोरगेवार (चंद्रपूर), श्री.विनोद अग्रवाल (गोंदिया), श्री.संतोष बांगर (कळमनुरी), श्री.प्रकाश फातर्पकर (चेंबूर), श्री.सुनिल राजत (विक्रोळी), श्री.सुभाष देशमुख (सोलापूर दक्षिण) : सन्माननीय मदत व पुनर्वसन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) चंद्रभागा (ता.पंढरपूर, जि.सोलापूर) येथे मुसळधार पावसामुळे नदीच्या तीरावर असलेल्या कुंभार घाटाची भिंत कोसळली असल्याची बाब दिनांक १४ ऑक्टोबर, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आली, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, भिंत कोसळून झालेल्या दुर्घटनेत ६ जणांचा मृत्यु झाला असनु सदर भिंतीचे काम हे ठेकेदाराने निकृष्ट दर्जाचे केले असल्याचे निदर्शनास आले, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय निष्पन्न झाले, तदनुषंगाने संबंधित दोषींवर कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) असल्यास, सदर अपघातात मृत व जखमी झालेल्या व्यक्तींच्या कुटुंबियांना आर्थिक मदत देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. विजय वडेटीवार (०१-१२-२०२०) : (१) हे खरे आहे.

(२) या दुर्घटनेत ६ व्यक्तींचा मृत्यू झाला ही बाब खरी आहे. सदर भिंतीचे काम अधीक्षक अभियंता, भिमा कालवा मंडळ, सोलापूर जलसंपदा विभाग यांच्याकडून करण्यात आलेले असून त्यांनी बांधकामाच्या गुण नियंत्रण चाचण्या ह्या शासकीय अभियांत्रिकी महाविद्यालय, पुणे यांच्याकडून आवश्यकतेनुसार करून घेतलेल्या आहेत व सदर चाचण्याचे अहवाल समाधानकारक आहेत.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

(४) सदर दुर्घटनेत मृत व्यक्तींचे ४ मृत व्यक्तींच्या वारसांना प्रत्येकी ४ लाख रुपये प्रमाणे आर्थिक मदत देण्यात आली आहे. उर्वरित दोन मृत महिलांची ओळख पटलेली नसल्याने त्यांच्या वारसांना मदत निधीचे वाटप झालेले नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

**सोलापूर जिल्ह्यातील गोकुळ साखर कारखान्यासह ६ कारखान्यांतील संचालकांनी
शेतकऱ्यांना बोगस व बनावट धनादेश देऊन केलेली फसवणूक**

(३६) १६३०९ (२६-११-२०२०). श्री.राम सातपुते (माळशिरस), श्री.राजेश पाडवी (शहादा), श्री.सचिन कल्याणशेठ्ठी (अक्कलकोट) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) सोलापूर जिल्ह्यातील गोकुळ साखर कारखान्यासह ६ कारखान्यांतील संचालकांनी गाळपास गेलेल्या ऊस उत्पादक शेतकऱ्यांना बोगस व बनावट धनादेश देऊन शेतकऱ्यांची फसवणूक करण्यात आली असल्याचे निदर्शनात आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, ऊस नियंत्रण कायद्यांतर्गत शेतकऱ्यांची रक्कम १५ दिवसाचे आत त्यांच्या खात्यात जमा करणे बंधनकारक असूनही मागील ९ महिन्यांपासून रक्कम शेतकऱ्यांच्या खात्यात जमा केलेली नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, असल्यास सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, तदनुषंगाने बेजबाबदार साखर संचालक व कारखानदारांवर कारवाई करण्याबाबत तसेच शेतकऱ्यांना ऊस उत्पादनाची रक्कम अदा करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (०३-१२-२०२०) : (१) अंशतः खरे आहे. गोकुळ शुगर लि. धोत्री ह्या कारखान्यातील एका सभासदाचा चेक बाउंस होवून पैसे मिळाले नसल्याची तक्रार दि.२९.१०.२०२० रोजी प्राप्त झाली आहे.

(२) अंशतः खरे आहे. गाळप हंगाम २०१९-२० मध्ये सोलापूर जिल्ह्यात १९ कारखाने चालू होते. त्यांची देय FRP बाकी रु.१४४४.५३ कोटी इतकी होती. सदर कारखान्यांना देय FRP च्या रक्कमा अदा करण्याबाबत वेळोवेळी सुचना दिल्यामुळे दि. ३०.११.२०२० अखेर फक्त गोकुळ शुगर लि. धोत्री ह्या कारखान्याची रु.१६.०० लाख FRP देयबाकी राहिली आहे.

(३) गोकुळ शुगर लि. धोत्री ह्या कारखान्यातील एका सभासदाचा चेक बाउंस होवून पैसे मिळाले नसल्याबाबत प्राप्त तक्रारीच्या अनुषंगाने सदर तक्रारदार सभासद यांना बिल देयाची रक्कम रु. २३८५६/- त्यांच्या बचत खात्यात जमा केली असल्याचे गोकुळ शुगर लि. धोत्री ह्या कारखान्याने दि.१८.११.२०२० च्या पत्रान्वये कळविले आहे. सदर कारखान्यावर नियमानुसार कारवाई करण्यासाठी साखर आयुक्त कार्यालयाने दि.३.११.२०२० रोजी नोटीस देवून दि.२४.११.२०२० रोजी सुनावणी घेतली असून पुढील कार्यवाही सुरु आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**अहमदनगर जिल्ह्यातील श्रीरामपूर बाजार समितीचे संचालक मंडळाने बाजार समितीच्या
आवारातील जागा व्यापाऱ्यांना बेकायदेशीररित्या वाटप केल्याबाबत**

(३७) १६५५५ (२६-११-२०२०). श्री.लहू कानडे (श्रीरामपूर) : सन्माननीय पणन मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

- (१) अहमदनगर जिल्ह्यातील श्रीरामपूर बाजार समितीचे संचालक मंडळाने बाजार समितीच्या आवारातील जागा नियमांचा भंग करून व्यापाऱ्यांना बेकायदेशीररित्या वाटप केल्याचे दिनांक १४ ऑक्टोबर, २०२० रोजी वा त्यासुमारास निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, राज्य शासनाने बाजार समितीच्या आवारातील जागा देऊ नये असे आदेश असतानाही श्रीरामपूर बाजार समितीच्या संचालक मंडळाने कांदा व्यापाऱ्यांना सदर जागा वाटप केल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी बाजार समितीच्या संचालक मंडळाने चौकशी केली असता, त्यास विरोध असतांना, नकाशे आराखडा तयार केलेला नसून पणन संचालकांची परवानगी देखील नसल्याचे निदर्शनास आले आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, सदर प्रकरणी शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले, तदनुसार संबंधित दोषीविरुद्ध कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (०३-१२-२०२०) : (१) व (२) हे अशंत खरे आहे.

श्रीरामपूर कृषी उत्पन्न बाजार समितीचे संचालक श्री.सचिन रंगराव गुजर यांनी दि.०९.१०.२०२० च्या अर्जान्वये श्रीरामपूर येथे चार ते पाच कांदा व्यापाऱ्यांना बाजार समितीची मोक्याची जागा परवानगी न घेता परस्पर बेकायदेशीररित्या वितरीत केल्याबाबतची तक्रार केली होती. सदर तक्रारीच्या अनुषंगाने सहाय्यक निबंधक, सहकारी संस्था, श्रीरामपूर यांनी महाराष्ट्र कृषी उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) अधिनियम, १९६३ मधील कलम ४० ई नुसार कांदा आडत व्यापाऱ्यांना भुखंड वाटप केलेल्या जागेवर सुरू केलेले बांधकाम तात्काळ थांबविणेबाबत कृषी उत्पन्न बाजार समिती, श्रीरामपूर यांना दि.१९.१०.२०२० रोजी निर्देश दिलेले आहेत.

(३) श्रीरामपूर कृषि उत्पन्न बाजार समितीचे मुख्य मार्केट यार्डमधील कांदा मार्केट शेजारी मोकळी असलेली २२५ फुट बाय ९० जागा ११ महिन्याच्या कराराने देण्यासाठी निर्माण झालेली आवश्यकता व सदर मोकळी जागा भाडेकराराने दिल्यास शेतकरी व इतर बाजार घटकांना सुविधा उपलब्ध होऊन उत्पन्नात वाढ होणार असल्याने मुख्य मार्केट यार्डमधील मोकळी जागा कांदा आडत व्यापाऱ्यांना ११ महिन्याच्या कराराने तात्पुरती वापरणेबाबत श्रीरामपूर बाजार समितीने ठराव क्र.४ पारीत करून जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, अहमदनगर मार्फत पणन संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्याकडे सादर करण्यात आला असून पणन संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी सदर प्रस्तावास दि.०२.११.२०२० रोजी महाराष्ट्र कृषि उत्पन्न पणन (विकास व विनियमन) अधिनियम, १९६३ चे कलम १२ (१) नुसार परवानगी देण्यात आलेली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

श्रीरामपूर (जि.अहमदनगर) येथील परळी पीपल्स अर्बन मल्टीस्टेट को-ऑपरेटिव्ह सोसायटीमध्ये संगनमताने केलेला गैरव्यवहार

- (३८) १६८१० (२६-११-२०२०). श्री.लहू कानडे (श्रीरामपूर) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) श्रीरामपूर (जि.अहमदनगर) येथील परळी पीपल्स अर्बन मल्टीस्टेट को-ऑपरेटिव्ह सोसायटीमध्ये चेअरमन, व्हाईस चेअरमन, जनरल मॅनेजर, मुख्य कार्यकारी अधिकारी व इतरांनी संगनमत करून सुमारे साडेअकरा कोटीचा गैरव्यवहार केल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर प्रकरणी श्रीरामपूर शहर पोलीस ठाण्यात गैरव्यवहाराबाबत गुन्हा दाखल करण्यात आलेला आहे, हे ही खरे आहे काय,
- (३) असल्यास, उक्त गुन्ह्याच्या अनुषंगाने सोसायटीमधील संबंधित दोषींविरुद्ध कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,
- (४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

- श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (०१-१२-२०२०) : (१) श्रीरामपूर (जि.अहमदनगर) येथील परळी पीपल्स अर्बन मल्टीस्टेट को-ऑपरेटिव्ह सोसायटी ही संस्था बहुराज्यीय कायदा, २००२ नुसार नोंदणीकृत असून संस्थेच्या सन २०१३ ते सन २०१९ या कालावधीच्या लेखापरीक्षण अहवालावरून गैरव्यवहार झाल्याचे निदर्शनास आले आहे.
- (२) व (३) सदर गैरव्यवहाराच्या अनुषंगाने संस्थेचे पदाधिकारी व अधिकारी अशा एकूण ५ व्यक्तींविरुद्ध श्रीरामपूर शहर पोलीस स्टेशन येथे गुन्हा क्रं. ११८८/२०२०, दिनांक ०६/०३/२०२० अन्वये गुन्हा दाखल करण्यात आलेला आहे. त्यानुसार पोलीस उपअधिक्षक (आर्थिक गुन्हे शाखा), अहमदनगर यांचेकडून पुढील तपासाची कार्यवाही सुरु आहे.
- (४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मौदा (जि.नागपूर) तालुक्यातील श्री.गजानन ग्रामिण बिगर शेती सहकारी पत पुरवठा संस्था, मर्यादित ही पतसंस्था बंद असल्याबाबत

- (३९) १६९०४ (१३-११-२०२०). श्री.टेकचंद सावरकर (कामठी), श्री.विजय रहांगडाले (तिरोडा), श्री.मोहन मते (नागपूर दक्षिण), श्री.अमित साटम (अंधेरी पश्चिम), श्री.विनोद अग्रवाल (गोंदिया) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
- (१) मौदा (जि.नागपूर) तालुक्यातील श्री.गजानन ग्रामिण बिगर शेती सहकारी पत पुरवठा संस्था मर्यादित, बोरगाव ही पतसंस्था सन २०१७-१८ मध्ये संचालक मंडळाच्या गैरव्यवहारामुळे बंद झालेली आहे, हे खरे आहे काय,
- (२) असल्यास, सदर प्रकरणी संस्थेतील ठेवीदारांचे ठेवी अद्यापही परत देण्यात आल्या नसल्याने, ठेवीदारांनी जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था यांचेकडे तक्रारी केल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,

- (३) असल्यास, उक्त प्रकरणी जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था यांनी सदर पतसंस्थेची चौकशी अद्याप केलेली नसून सदर बाब शासनाच्या निदर्शनास आणून दिलेली नाही तसेच संचालक मंडळावर कोणताही गुन्हा दाखल करण्यात आलेला नाही, हे ही खरे आहे काय,
- (४) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी करून संबंधितांवर कारवाई करून ठेवी परत देण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (०१-१२-२०२०) : (१) व (२) मौदा (जि.नागपूर) तालुक्यातील श्री.गजानन ग्रामिण बिगर शेती सहकारी पत पुरवठा संस्था मर्यादित बोरगाव या संस्थेचे आर्थिक व्यवहार सन २०१९-२० मध्ये बंद झाल्याचे निदर्शनास आले आहे.

(३) व (४) मौदा (जि.नागपूर) तालुक्यातील श्री.गजानन ग्रामिण बिगर शेती सहकारी पत पुरवठा संस्था मर्यादित बोरगाव या संस्थेच्या ठेवीदारांनी केलेल्या तक्रारीच्या अनुषंगाने जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर यांनी दि. ०३/०७/२०१९ रोजीच्या आदेशाने सदर संस्थेचे सन २०१३ ते सन २०१७ या कालावधीचे फेरलेखापरीक्षण करण्याचे आदेश दिले. सदर फेरलेखापरीक्षण अहवाल व त्यावरील विनिर्दिष्ट अहवालातील शिफारशीच्या अनुषंगाने सहाय्यक निबंधक, सहकारी संस्था, मौदा यांनी अधिनियमाचे कलम ८८ अन्वये चौकशी करण्याचे आदेश निर्गमित केले आहेत.

दरम्यान जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर यांच्या फेरलेखापरीक्षणाच्या आदेशाविरुद्ध सदर संस्थेचे माजी अध्यक्ष यांनी विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर यांचेकडे अपील दाखल केले होते. त्यानुषंगाने सुनावणी घेऊन विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर यांनी दि. ०३/११/२०२० रोजीच्या आदेशाने जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर यांचे दि. ०३/०७/२०१९ रोजीचे फेरलेखापरीक्षणाचे आदेश रद्द केले असून प्रस्तुत प्रकरण पुनःविचारार्थ जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर यांचेकडे पाठविले आहे. त्यानुषंगाने जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, नागपूर यांचे स्तरावरून पुढील कार्यवाही सुरु आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

अमरावती जिल्ह्यात रमाई आवास योजनेतर्गत घरकुल लाभार्थ्यांना निधी मिळणेबाबत

(४०) १६९३४ (२६-११-२०२०). श्री.बळवंत वानखडे (दर्यापूर) : सन्माननीय सामाजिक न्याय मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) रमाई आवास योजने अंतर्गत अमरावती जिल्ह्यातील घरकुलांसाठी सन २०१६-१७ व २०१७-१८ या आर्थिक वर्षात मंजूर असलेल्या घरकुलांची कामे पूर्ण करण्यासाठी शासनाकडून एकत्रित १०० कोटी रुपयांचा निधी मंजूर करण्यात आला असून सन २०१८-१९ व २०१९-२० या आर्थिक वर्षातील एकूण ४ हजार ७६७ लाभार्थ्यांना निधी मंजूर झाला नसल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, रमाई आवास योजनेतर्गत अमरावती जिल्ह्यातील घरकुलांसाठी सन २०१६-१७ व २०१७-१८ या आर्थिक वर्षात मंजूर असलेल्या घरकुलांची कामे पूर्ण करण्यासाठी शासनाकडून मंजूर करण्यात आलेल्या एकत्रित १०० कोटी रुपयांचा निधी वाटपाची प्रक्रिया सुरु करण्यात आली आहे काय,

(३) असल्यास, सदर प्रकरणी सन २०१८-१९ व सन २०१९-२० अंतर्गत रमाई आवास योजनेतर्गत (ग्रामीण) मंजूर असलेल्या घरकुलांना निधी मिळणेबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. धनंजय मुंडे (०१-१२-२०२०) : (१) होय, हे खरे आहे परंतु प्राप्त निधी जिल्हानिहाय वितरीत करण्यात येत नसून सदर निधी योजनेच्या राज्यस्तर नोडल खात्यात जमा करण्यात येतो व पंचायत समिती स्तरावरून थेट लाभार्थ्यांच्या खात्यावर वर्ग करण्यात येतो.

(२) होय.

(३) शासनाने सन २०२०-२१ या आर्थिक वर्षात अर्थसंकल्पित करण्यात आलेल्या रु.५००.०० कोटी निधीपैकी रु.३००.०० कोटी इतका निधी उपलब्ध करून दिला असून मंजूर घरकुलांना निधी वितरीत करण्याची कार्यवाही सुरु आहे. उर्वरित रु.२००.०० कोटी इतका निधी उपलब्ध करून देण्याबाबतचा प्रस्ताव वित्त विभागास सादर करण्यात येत आहे. तसेच सदर योजनेसाठी तातडीची बाब म्हणून डिसेंबर, २०२० च्या हिवाळी अधिवेशनात रु.५००.०० कोटी इतक्या रकमेची पूरक मागणी सादर करण्यात आली आहे.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

मौजे लोणीपाडा (ता.डहाणू, जि.पालघर) येथील आदिवासी मुला-मुलींच्या वसतीगृहाबाबत

(४१) १७०४१ (१३-११-२०२०). डॉ.बालाजी किणीकर (अंबरनाथ), श्री.संतोष बांगर (कळमनुरी), श्री.श्रीनिवास वनगा (पालघर) : सन्माननीय आदिवासी विकास मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मौजे लोणीपाडा (ता.डहाणू, जि.पालघर) येथे आदिवासी विकास संकुल उभारण्यासाठी ८ एकर जमिनी संपादित करून आदिवासी मुला-मुलींची ३ वसतीगृह व प्रकल्प कार्यालय उभारण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन आहे हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उपवन संरक्षक, डहाणू वन विभाग यांनी जमिन देण्यास नकार दिल्याने विकास संकुल व प्रकल्प कार्यालय अद्यापपर्यंत उभारण्यात आले नाही, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उपवन संरक्षक, डहाणू वन विभाग यांनी जमिन देण्यास नकार देण्यामागील कारणे काय आहेत,

(४) असल्यास, उक्त प्रकरणी चौकशी करून, विकास संकुल उभारण्यास जमिन संपादित करण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

अॅड. के.सी.पाडवी (२७-११-२०२०) : (१), (२) व (३) हे खरे आहे. मौजे लोणीपाडा ता.डहाणू येथील गट क्रमांक १०८, १०९, १३६, १३९ व १४० एकूण क्षेत्र १२.३०.०० हे. आर पैकी ३.२०.०० हे. आर. (८ एकर) जमीन आदिवासी मुला-मुलींचे ३ वसतिगृह व डहाणू प्रकल्प कार्यालयासाठी मागणी करण्यात आली होती. तथापि सदर जमीनीवर डहाणू तालुका पर्यावरण प्राधिकरणाकडून बोटॅनिकल गार्डन स्थापन करण्याबाबतचे निर्देश प्राप्त झाल्याने तसेच सदरहू जमीन ही राखीव वने म्हणून घोषित करण्याबाबत प्रस्ताव सादर केला असल्याच्या कारणामुळे उपवन संरक्षक डहाणू वन विभाग यांनी वसतिगृह व प्रकल्प कार्यालयासाठी जमीन देण्यास नकार दिला आहे. (४) संकुल उभारण्यास पर्यायी जागा म्हणून दापचरी येथील दुग्ध विकास विभागाच्या प्रकल्पाची १० एकर जमीनीची मागणी केलेली आहे. जागा प्राप्त होताच आदिवासी विकास संकुल व एकलव्य मॉडेलस्कूल यासाठी या जागेचा वापर करण्यात येणार आहे. वसतिगृहासाठी डहाणू येथे योग्य अन्य शासकीय जागांचा किंवा अन्य पर्यायांचा विचार करण्याच्या अनुषंगाने प्रकल्प स्तरावर कार्यवाही सुरु आहे. (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

आजरा, चंदगड व भुदरगड (जि.कोल्हापूर) तालुक्यामध्ये कर्नाटक राज्यातील जंगली टस्कर हत्तीनी शेतकऱ्यांच्या पिकाचे केलेले नुकसान

(४२) १७४४२ (२७-११-२०२०). श्री.प्रकाश आबिटकर (राधानगरी) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-
(१) आजरा, चंदगड व भुदरगड (जि.कोल्हापूर) तालुक्यामध्ये कर्नाटक राज्यातील जंगली टस्कर हत्ती आल्यामुळे शेतीचे मोठ्या प्रमाणात नुकसान होत असल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले, हे खरे आहे काय,
(२) असल्यास, जंगली टस्कर हत्तीमुळे होणारा उपद्रव रोखण्याकरीता वनमंत्री व मुख्यवनसंरक्षक (प्रादेशिक) यांच्याकडे घेण्यात आलेल्या बैठकीमध्ये टस्कर हत्तींना पायबंदी करण्याकरीता सिंधुदुर्ग जिल्ह्याच्या धर्तीवर हत्ती पकड मोहिम राबवण्याबाबत निर्णय घेण्यात आला आहे, हे ही खरे आहे काय,
(३) असल्यास, जंगली टस्कर हत्तीमुळे झालेल्या शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई देण्याबाबत शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे, तसेच हत्ती पकड मोहित राबवण्याबाबत शासनाने कोणती उपायोजना केली वा करण्यात येत आहे,
(४) नसल्यास विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. संजय राठोड (०२-१२-२०२०) : (१) कोल्हापूर वन वृत्यामध्ये सन २०२०-२०२१ (ऑक्टोबर, २०२० अखेर) वन्यप्राण्यांनी शेतपिकांचे नुकसान केल्याची ६२९ प्रकरणे निदर्शना आली आहेत. (२) हत्ती हाकारा मोहिम राबवून जंगली हत्तींना परत कर्नाटकातील वनक्षेत्रात हाकण्याचा मा.खासदार श्री. संजय मंडलीक, सन्माननीय विधान सभा सदस्य व वन विभागाचे अधिकारी यांच्या समवेत दिनांक १९.१०.२०२० झालेल्या बैठकीत निर्णय घेण्यात आला आहे.

(३) प्रचलित शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार जंगली तस्कर हत्तींमुळे शेतपिकांचे नुकसान झालेल्या संबंधित शेतकऱ्यास नुकसान भरपाई अदा करण्यात येत आहे.

दिनांक १९.१०.२०२० रोजी संपन्न झालेल्या बैठकीत घेण्यात आलेल्या निर्णयान्वये हत्ती हाकारा मोहिम राबवून जंगली हत्तींना परत कर्नाटकातील वनक्षेत्रात हाकण्याबाबतच्या उपाययोजना करण्यात येत आहेत.

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**आरेला भोंगाळपाडा (ता.कल्याण, जि.ठाणे) येथील आदिवासी
मजुरांची वन विभागाने केलेली फसवणूक**

(४३) १७५५७ (२४-११-२०२०). श्री.प्रमोद (राजू) रतन पाटील (कल्याण ग्रामीण) : सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) आरेला भोंगाळपाडा (ता.कल्याण, जि.ठाणे) येथील आदिवासींनी सन २०१९ च्या पावसाळ्यात कल्याण वनखात्यामार्फत सुरू असलेल्या, नर्सरी रोपवनाच्या ठिकाणी लागवड, बेनणी तसेच अन्य कामे केली आहेत, त्यांना देय असलेली रोजंदारीची रक्कम कल्याण वनखात्याच्या संबंधित अधिकारी व कर्मचाऱ्यांनी आदिवासी मजुरांची फसवणूक करून लाखो रुपयांचा गैरव्यवहार केला असल्याबाबत संबंधित आदिवासी मजुरांनी दिनांक ३० जानेवारी, २०२० रोजी वा त्यासुमारास ठाणे जिल्हा वन अधिकारी, मुख्य वनसंरक्षक, ठाणे, उपवन संरक्षक, ठाणे आदींकडे लेखी तक्रारी केल्या आहेत, हे खरे आहे काय;

(२) असल्यास, उक्त प्रकरणी चौकशी करण्यात आली आहे काय, चौकशीत काय आढळून आले व त्याअनुषंगाने रोजंदारीची रक्कम विनाविलंब अदा करण्याबाबत कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे, तसेच यासंबंधित दोषींवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. संजय राठोड (०९-१२-२०२०) : (१) व (२) कल्याण वनपरिक्षेत्रातील बोगस मजूर संदर्भात एक तक्रार अर्ज उप वनसंरक्षक (प्रादेशिक) ठाणे यांचे कार्यालयास प्राप्त झाला आहे. सदर प्रकरणी दिनांक १४/०२/२०२० रोजी निवृत्त विभागीय वन अधिकारी व तंत्र व प्रशासन ठाणे यांचे मार्फत समक्ष जागेवर चौकशी करणेत आली आहे. चौकशी दरम्यान सर्व मजुरांनी सांगितले की त्यांना त्यांचे सर्व कामांची मजुरी मिळालेली आहे. कोणतीही मजुरीची रक्कम शिल्लक नाही. त्यांची मजुरी त्यांचे नावे बँक खात्यात जमा करणेत आली. ती रक्कम काढून त्यांनी त्यांचे कामांची मजुरी घेतली असून, सदर रक्कम मजुरांनी इतर कोणासही दिली नसल्याचे चौकशीत निष्पन्न झाले आहे.

(३) कारवाईचा प्रश्न नाही.

**अनुराधा नागरी सहकारी बँक मर्यादित चिखली जिल्हा बुलडाणा बँक व्यवस्थापनाने
कर्जमाफी योजनेतील प्राप्त रकमेत केलेला गैरव्यवहार**

(४४) १७६०१ (२६-११-२०२०). श्रीमती श्वेता महाले (चिखली) : सन्माननीय सहकार मंत्री
पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) बुलडाणा जिल्ह्यातील सन २००८ व २००९ मध्ये केंद्र व राज्य शासनाने जाहीर केलेल्या
कर्जमाफी योजनेमध्ये अनुराधा नागरी सहकारी बँक चिखली या बँकेच्या व्यवस्थापनाने
शेतकऱ्यांचे कर्ज थकीत दाखवून कोट्यवधी रुपये केंद्र व राज्य शासनाकडून मिळविले होते, हे
खरे आहे काय,

(२) असल्यास, अनुराधा नागरी सहकारी बँकेने ह्या कर्जमाफीची रक्कम घेऊन शेतकऱ्यांना
प्रत्यक्षात कर्जमाफीचा लाभ दिला नसल्याची तक्रार झाल्यावरून शासनाने नेमलेल्या चौकशी
समितीला बँकेचे संचालक मंडळ तथा बँक व्यवस्थापन सहकार्य करित नसल्याचे निदर्शनास
आले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत स्थानिक लोकप्रतिनिधी यांनी जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था
बुलडाणा, सहायक निबंधक, अमरावती यांना यासंदर्भात चौकशी करण्यासाठी दिनांक ४
सप्टेंबर, २०२०, २४ सप्टेंबर, २०२० व ५ ऑक्टोबर, २०२० रोजी पत्र दिले आहे, हे ही खरे आहे
काय,

(४) असल्यास, याबाबत जिल्हा उपनिबंधक, बुलडाणा, दुय्यम निबंधक, चिखली यांचेकडून
संचालक मंडळ तथा बँक व्यवस्थापन सहकार्य करित नसल्याने त्यांच्यावर कोणत्याही प्रकारची
कारवाई करत नसून त्यांना पाठीशी घालीत आहे, हे ही खरे आहे काय,

(५) असल्यास, कर्जमाफीमध्ये झालेल्या अफरातफरीच्या चौकशीबाबत तथा संचालक मंडळ
आणि बँक व्यवस्थापन सहकार्य करित नसल्याने त्यांचेवर कोणतीही कारवाई न करण्याची
कारणे काय आहेत,

(६) असल्यास, उक्त प्रकरणी चौकशी करून संबंधित दोषींविरुद्ध शासनाने कोणती कारवाई
केली वा करण्यात येत आहे, नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (०२-१२-२०२०) : (१) व (२) नाही.

(३) अंशतः खरे आहे.

स्थानिक लोकप्रतिनिधी यांनी जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, बुलडाणा व विभागीय
सहनिबंधक, सहकारी संस्था, अमरावती यांना यासंदर्भात चौकशी करण्याबाबत पत्र दिले आहे.

(४) नाही.

(५) व (६) अनुराधा नागरी सहकारी बँक मर्यादित चिखली जिल्हा बुलडाणा यांनी कर्जमाफी
मध्ये केलेल्या तक्रारीच्या अनुषंगाने जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था, बुलडाणा यांनी
दिनांक २२.०६.२०२० रोजी चौकशी समितीत स्थापन केली आहे.

उक्त समितीचा अहवाल दिनांक २५.११.२०२० रोजी जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था,
बुलडाणा यांना प्राप्त झालेला आहे. सदर चौकशी अहवालात कर्जमाफी योजनेतील प्राप्त
रक्कमेमध्ये अफरातफर झाल्याबाबत कोणतेही निष्कर्ष नोंदविण्यात आलेले नाही. त्यामुळे
कारवाईचा प्रश्न उद्भवत नाही.

**मौजे शेलवड (ता.बोदवाड, जि. जळगांव) येथील सामाजिक वनीकरण
विभागांतर्गत वृक्ष गट लागवडीत झालेला गैरव्यवहार**

(४५) १७६४६ (१३-११-२०२०). श्री.चंद्रकांत (भाऊ) निंबाजी पाटील (मुक्ताईनगर) :

सन्माननीय वने मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) मौजे शेलवड (ता.बोदवाड, जि.जळगांव) येथील सामाजिक वनीकरण विभागांतर्गत वृक्ष गट लागवडीत झालेल्या गैरव्यवहाराची चौकशी करण्याबाबत स्थानिक लोकप्रतिनिधी यांनी विभागीय वन अधिकारी, सामाजिक वनीकरण विभाग, जळगांव यांना दिनांक २१ सप्टेंबर, २०२० रोजी वा त्यासुमारास लेखी निवेदन दिले, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, उक्त निवेदनाच्या अनुषंगाने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. संजय राठोड (०१-१२-२०२०) : (१) व (२) होय हे खरे आहे. सदर प्रकरणी सहाय्यक वनसंरक्षक, सामाजिक वनीकरण, जळगांव यांनी चौकशी केली आहे. सदर चौकशी अहवालाच्या अनुषंगाने एक वनरक्षक व एक वनक्षेत्रपाल यांचेकडून रु.३,५५,२३५/- इतकी अंतरिम वसुली करण्यात आलेली आहे. तसेच एका सेवानिवृत्त वनक्षेत्रपाल यांना नुकसान भरपाई करण्याबाबत कळविण्यात आले आहे. तसेच सदर अधिकारी/कर्मचारी यांचे विरुद्ध शिस्तभंगाची कार्यवाही प्रस्तावित आहे.

(३) या प्रकरणात शीघ्र कार्यवाही केलेली असून, यात कोणत्याही प्रकारचा विलंब झालेला नाही.

**वर्धा जिल्ह्यात छत्रपती शिवाजी महाराज शेतकरी सन्मान योजनेत
अनेक पात्र शेतकरी कर्जमाफी पासून वंचित असल्याबाबत**

(४६) १८१८४ (२७-११-२०२०). श्री.समीर कुणावार (हिंगणघाट), श्री.विकास कुंभारे (नागपूर मध्य), श्री.बंटी भांगडिया (चिमूर) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) वर्धा जिल्ह्यातील १ लाख ३० हजार शेतकऱ्यांनी छत्रपती शिवाजी महाराज शेतकरी सन्मान योजनेत अर्ज केला त्यापैकी ९० हजार ६६५ लोकांच्या ग्रीन लिस्ट खात्यामध्ये पैसे आले असून देखील हजारो शेतकऱ्यांच्या खात्यात पैसे आले नाही, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, वर्धा जिल्ह्यातील शासन व बँकेच्या दुर्लक्षपणामुळे अनेक पात्र कर्जदार शेतकरी छत्रपती शिवाजी महाराज शेतकरी सन्मान योजनेपासून वंचित राहिले आहेत, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, अनेक कर्जदार शेतकऱ्यांच्या तक्रारी अध्यक्ष तक्रार निवारण समिती तथा सहाय्यक निबंधक सहकारी संस्था तालुका हिंगणघाट यांना प्राप्त झाल्या आहेत, हे ही खरे आहे काय,

- (४) असल्यास, या तक्रारीच्या अनुषंगाने पात्र शेतकऱ्यांना कर्जमाफी मिळण्यासाठी शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,
- (५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (०१-१२-२०२०) : (१) अंशतः खरे आहे.

छत्रपती शिवाजी महाराज शेतकरी सन्मान योजना २०१७ अंतर्गत वर्धा जिल्ह्यात कर्जमाफी करीता एकुण १,०३,५८० अर्जाद्वारे १,४०,५५३ कर्जखात्यांची माहिती पोर्टलवर सादर करण्यात आली होती. योजनेअंतर्गत निर्गमित एकुण २४ ग्रीन लिस्ट नुसार जिल्ह्यातील ९०,६६५ शेतकऱ्यांना रु. ६२० कोटीचा लाभ मिळालेला आहे.

(२) नाही.

(३) कर्जदार शेतकऱ्यांसाठी तक्रार निवारण समिती गठीत झालेली असून दिनांक २३.१२.२०१९ अखेर पर्यंत समितीच्या १८१ मिटींग झालेल्या असून १५५८ अर्ज तक्रार निवारण समितीच्या सभेत ठेवण्यात आले. सदर प्राप्त तक्रार अर्जापैकी ८२९ अर्ज निकाली काढण्यात आले असून उर्वरित ७२९ अर्ज संबंधीत बँकेकडे कार्यवाही करीता पाठविण्यात आले आहेत.

(४) व (५) प्रश्न उद्भवत नाही.

खडकी (जि.पुणे) येथील अग्रसेन महाराज सहकारी पतसंस्थेकडून कर्जवाटप प्रक्रियेत पोटनियम बाह्य कर्ज वाटप केल्याबाबत

(४७) १८३३५ (१३-११-२०२०). श्री.सुभाष देशमुख (सोलापूर दक्षिण) : सन्माननीय सहकार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) खडकी (जि.पुणे) येथील अग्रसेन महाराज सहकारी पतसंस्थेकडून कर्जवाटप प्रक्रियेत पोटनियम बाह्य कर्ज वाटप करून, सदरहू कर्ज वसूल न करता रुपये ३ कोटी ४१ लाख ८१ हजारांचे शासनाचे आर्थिक नुकसान झाल्याचे माहे ऑक्टोबर, २०२० मध्ये वा त्यादरम्यान निदर्शनास आले हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, प्रस्तुत प्रकरणाची शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय निष्पन्न झाले व त्यानुषंगाने उक्त प्रकरणात दोषींवर कोणती कारवाई केली वा करण्यात येत आहे, तसेच पतसंस्थेचे झालेले आर्थिक नुकसानाची भरपाई करण्याबाबत कोणती कार्यवाही वा उपाययोजना केली वा करण्यात येत आहे,

(३) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. शामराव ऊर्फ बाळासाहेब पाटील (०१-१२-२०२०) : (१) व (२) खडकी (जि.पुणे) येथील अग्रसेन महाराज सहकारी पतसंस्थेच्या सन २०१२ ते सन २०१८ या कालावधीच्या लेखापरीक्षण अहवाल व त्यावरील त्यावरील विनिर्दीष्ट अहवालानुसार संस्थेचे तत्कालीन संचालक व कर्मचारी यांनी रु. ३.४१ कोटी अपहार केल्याचे निदर्शनास आले आहे. सदर अहवालातील शिफारशीनुसार संस्थेचे ७ संचालक व ३ कर्मचारी यांचेवर खडकी पोलीस स्टेशन येथे गुन्हा क्रं. २६४/२०२०, दि. १२/०६/२०२० अन्वये गुन्हा दाखल करण्यात आलेला आहे.

सदर गुन्हेच्या अनुषंगाने आर्थिक गुन्हे शाखा, पुणे यांनी संस्थेचे संचालक श्री.संजय अग्रवाल यांना अटक केली असून मा.जिल्हा न्यायालय, पुणे यांच्या आदेशानुसार श्री.अग्रवाल यांनी अपहारातील त्यांचेवर निश्चित करण्यात आलेल्या रक्कमपैकी रु. २३ लाख इतकी रक्कम मा. न्यायालयात भरणा केली आहे. सध्यस्थितीत श्री. अग्रवाल व इतर ३ महिला कर्मचारी यांची जामिनावर मुक्तता करण्यात आलेली आहे.

संस्थेत झालेल्या अपहाराच्या अनुषंगाने महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० चे कलम ८८ अन्वये चौकशी करून बँकेच्या आर्थिक नुकसानीस जबाबदार संबंधित संचालक/ अधिकारी यांच्याविरुद्ध जबाबदारी निश्चिती करण्यासाठी उपनिबंधक, सहकारी संस्था, पुणे-५ यांची दि. ०७/१०/२०२० च्या आदेशान्वये नियुक्ती करण्यात आली आहे.

(३) प्रश्न उद्भवत नाही.

पालघर जिल्ह्यातील तारापूर औद्योगिक वसाहतीमधील टी-१४१ या प्लॉटमधील नंडोलिया ऑर्गेनिक केमिकल या रासायनिक कारखान्यात झालेला स्फोट

(४८) १८७६७ (१३-११-२०२०). श्री.श्रीनिवास वनगा (पालघर), श्री.सुनिल प्रभू (दिंडोशी), श्री.अमिन पटेल (मुंबादेवी) : सन्माननीय कामगार मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) पालघर जिल्ह्यातील तारापूर औद्योगिक वसाहतीमधील टी-१४१ या प्लॉटमधील नंडोलिया ऑर्गेनिक केमिकल या रासायनिक कारखान्यात दिनांक १७ ऑगस्ट, २०२० रोजी वा त्यासुमारास भिषण स्फोटात १ कामगाराचा मृत्यु तर ४ कामगार गंभीर जखमी होऊन अनेक कामगार किरकोळ जखमी झाले आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, तारापूर औद्योगिक वसाहतीमधील अनेक कारखान्यामध्ये कामगारांच्या सुरक्षेचा अभाव असून मान्यता नसलेल्या वस्तूंचे उत्पादन घेतले जात असल्यामुळे मोठ्याप्रमाणात कामगारांच्या सुरक्षेचा प्रश्न निर्माण झालेला आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, उक्त प्रकरणी शासनाने चौकशी प्रश्न भाग १ च्या घटनेस जबाबदार असणाऱ्यां विरुद्ध कारवाई करून सदर स्फोटात जखमी व मृत्यु पावलेल्या कुटुंबियांना मदत करण्याबाबत तसेच तारापूर औद्योगिक वसाहतीमध्ये मान्यता नसलेल्या वस्तूंचे उत्पादन घेत असलेल्या व कामगारांच्या सुरक्षेकडे दुर्लक्ष करणाऱ्या कारखान्यांची चौकशी करून कारवाई करण्याच्या दृष्टीने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(४) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

श्री. दिलीप वळसे-पाटील (२७-११-२०२०) : (१) होय हे खरे आहे.

दि. १७ ऑगस्ट २०२० रोजी मे. नंदोलीया ऑर्गेनिक केमिकल्स प्रा. लि., प्लॉट नं. टी-१४१, एम.आय.डी.सी. तारापूर, बोईसर, ता.जि.पालघर या कारखान्यात संध्याकाळी ७.२० वा. सुमारास स्फोट होऊन २ कामगारांचा मृत्यू झाला व ४ कामगार जखमी झाले होते.

(२) कारखाने अधिनियम, १९४८ अंतर्गत नोंदणीकृत असलेल्या तारापूर औद्योगिक वसाहतीमध्ये मे.स्केअर केमिकल्स, प्लॉट नं. एन-६० या कारखान्यात मान्यता नसणाऱ्या रसायनाचे उत्पादन घेत असतांना अपघात झाल्याचे आढळून आले. याकरीता कारखानाच्या भोगवटादाराविरुद्ध मा.मुख्य न्यायदंडाधिकारी, ठाणे यांचे न्यायालयात फौजदारी खटला दाखल करण्यात आलेला आहे.

(३) सदर कारखान्यात झालेल्या अपघाताची चौकशी केली असता कामाची पध्दत सुरक्षित नसल्याने कारखाने अधिनियम १९४८ चे कलम ७-A(२)(a) व सदर कारखान्याचे नकाशे मंजूर करतांना घातलेल्या अटीची पूर्तता न केल्याने महाराष्ट्र कारखाने नियम १९६३ चे नियम ४(३), तसेच रिअॅक्टरला सेफ्टी व्हॉल्व व रप्यर डिस्क न बसविल्याने महाराष्ट्र कारखाने नियम १९६३ चे नियम ६५(३)(i)(a) चा भंग आढळला. या करीता कारखान्याच्या भोगवटादारा विरुद्ध मा. मुख्य न्यायदंडाधिकारी, ठाणे यांचे न्यायालयात फौजदारी खटला क्र. ६०७३/२०२० दाखल करण्यात आलेला आहे.

सदर अपघातातील मृत कामगार हे ई.एस.आय.सी. अंतर्गत नोंदणीकृत असून त्यांच्या वारसास ई.एस.आय.सी. मार्फत नुकसान भरपाई मिळणार आहे. या व्यतिरिक्त कारखाना व्यवस्थापनाने दोन्ही मृत कामगारांच्या कुटुंबियाच्या वारसास प्रत्येकी रु. १० लक्ष याप्रमाणे एकूण रु.२० लक्ष इतके सानुग्रह अनुदान दिले आहे. तसेच चारही जखमी कामगारांच्या वैद्यकीय उपचाराचा खर्च कारखाना व्यवस्थापनाने केला आहे. कारखान्यांचे निरीक्षण केंद्रिय निरीक्षण प्रणाली मार्फत करण्यात येते. निरीक्षणाच्या वेळी मान्यता नसलेल्या वस्तूंचे उत्पादन घेत असल्याचे आढळून आल्यास नियमानुसार कारवाई करण्यात येते

(४) प्रश्न उद्भवत नाही.

**जालना जिल्ह्यात मे.भारत इलेक्ट्रिकल, सांगली या एजन्सीने
काम न करता देयके काढल्याबाबत**

(४९) १८८९२ (२०-११-२०२०). श्री.नारायण कुचे (बदनापूर) : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) जालना जिल्ह्यामध्ये मे.भारत इलेक्ट्रिकल,सांगली या एजन्सीने काम न करता देयके काढली आहेत, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, गावठाण फिडर आणि गावठाण लाईनचे काम निकृष्ट दर्जाचे झालेले आहे, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, याबाबत चौकशी झाली नसल्याने चौकशी करण्याबाबत स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी दिनांक १५ ऑक्टोबर, २०२० रोजी वा त्यासुमारास अभियंता, पायाभूत आराखडा, म.रा.वि.वि. कंपनी लि., औरंगाबाद यांना निवेदन दिले आहे, हे खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त निवेदनाच्या अनुषंगाने शासनाने चौकशी केली आहे काय, चौकशीत काय निष्पन्न झाले,

(५) असल्यास, चौकशीनुसार सदरहू प्रकरणी दोषी असणा-यांविरुद्ध कोणती कारवाई करण्यात आली वा येत आहे, नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत (१०-१२-२०२०) : (१) हे खरे नाही.

(२) हे खरे नाही.

(३) स्थानिक लोकप्रतिनिधींचे दिनांक १५.१०.२०२० चे निवेदन प्राप्त झाले आहे.

(४) दीनदयाळ ग्राम ज्योती योजनेअंतर्गत मे.भारत इलेक्ट्रिकल्स, सांगली या एजन्सीने केलेल्या कामांची रुरल इलेक्ट्रिफिकेशन कार्पोरेशन यांनी मे. आर.पी.सी.पी.डी.सी.एल., नवी दिल्ली या त्रयस्थ एजन्सीमार्फत गुणवत्ता तपासणी करण्यास सुरुवात केली असून त्यांनी १७ गावे व ६ वाहिन्यांच्या तपासणी कामांचा अहवाल सादर केला आहे व ९१ त्रुटी निदर्शनास आणून दिल्या. सदर त्रुटीचे कंत्राटदारामार्फत निराकरण करण्यात आले आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

भडगांव तालुक्यातील (जि.जळगांव) वाडे येथे नवीन ३३/११ उपकेंद्र उभारण्याबाबत

(५०) १९७८४ (२०-११-२०२०). श्री.चिमणराव पाटील (एरंडोल) : सन्माननीय ऊर्जा मंत्री पुढील गोष्टींचा खुलासा करतील काय :-

(१) महाराष्ट्र राज्य विद्युत वितरण कंपनी लि., उपविभाग, भडगांव (जि.जळगांव) अंतर्गत गोंडगाव कक्ष कार्यालय अंतर्गत केवळ एक ३३/११ के.व्ही. उपकेंद्र कार्यान्वित असून या उपकेंद्रावर क्षमतेपेक्षा जास्त भार असल्यामुळे उपविभागांतर्गत असलेल्या शेवटच्या गावांना कमी दाबाने वीज पुरवठा होत आहे, हे खरे आहे काय,

(२) असल्यास, वीज पुरवठा कमी दाबाने होत असल्यामुळे वारंवार रोहित्र नादुरुस्त होण्याचे प्रमाण वाढल्याने वीज ग्राहकांना त्याचा नाहक त्रास सहन करावा लागतो, हे ही खरे आहे काय,

(३) असल्यास, भडगांव तालुक्यातील वाडे येथे नवीन ३३/११ उपकेंद्र उभारण्यात यावे अशी मागणी स्थानिक लोकप्रतिनिधींनी म.रा.वि.वि.कं. चे अधीक्षक अभियंता, जळगांव, कार्यकारी अभियंता, पाचोरा आणि उपकार्यकारी अभियंता, भडगांव जि.जळगांव यांच्याकडे लेखी निवेदनाद्वारे केली आहे, हे खरे आहे काय,

(४) असल्यास, उक्त निवेदनाच्या अनुषंगाने शासनाने कोणती कार्यवाही केली वा करण्यात येत आहे,

(५) नसल्यास, विलंबाची कारणे काय आहेत ?

डॉ. नितिन राऊत (१०-१२-२०२०) : (१) हे खरे आहे.

(२) भडगांव उपविभागांतर्गत येणाऱ्या गोंडगांव गावठाण व गोंडगांव एजी फिडर्सवर एकूण १०६ रोहित्रे असून त्यापैकी सन २०१९-२० या वर्षी ९ रोहित्रे नादुरुस्त झाली होती. ती बदलण्यांत आली आहेत.

वि.स. ३६ (५०)

(३) हे खरे आहे.

(४) सदर निवेदनाच्या अनुषंगाने वाडे येथे नवीन ३३/११ के.व्ही.उपकेंद्र उभारणीच्या प्रस्तावांची तांत्रिक सुसाध्यता तपासण्याचे काम प्रगतीपथावर आहे.

(५) प्रश्न उद्भवत नाही.

विधान भवन :
मुंबई.

राजेन्द्र भागवत
सचिव,
महाराष्ट्र विधानसभा.

मुद्रणपूर्व सर्व प्रक्रिया महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयाच्या संगणक यंत्रणेवर
मुद्रण: शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई.